

Jan Lyngstad

Studenters inntekt og økonomiske levekår

Rapporter

I denne serien publiseres statistiske analyser, metode- og modellbeskrivelser fra de enkelte forsknings- og statistikkområder. Også resultater av ulike enkeltundersøkelser publiseres her, oftest med utfyllende kommentarer og analyser.

Reports

This series contains statistical analyses and method and model descriptions from the different research and statistics areas. Results of various single surveys are also published here, usually with supplementary comments and analyses.

© Statistisk sentralbyrå, desember 1999
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen,
vennligst oppgi Statistisk sentralbyrå som kilde.

ISBN 82-537-4746-2
ISSN 0806-2056

Emnegruppe

00.02 Levekår

Emneord

Boforhold
Forbruk
Inntekt
Levekår
Studenter

Design: Enzo Finger Design
Trykk: Statistisk sentralbyrå

Standardtegn i tabeller	Symbols in tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 of unit employed	0,0
Foreløpige tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den loddrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horizontal series	
Rettet siden forrige utgave	Revised since the previous issue	r

Sammendrag

Jan Lyngstad

Studenters inntekt og økonomiske levekår

Rapporter 1999/35 • Statistisk sentralbyrå 1999

Dette er den andre rapporten fra prosjektet om studenters levekår 1998. Den første rapporten belyste flere sider ved studentenes levekår: studiesituasjon, arbeid, fritid, organisasjonsliv og sosial kontakt ved siden av inntekt og økonomiske levekår. I denne andre publikasjonen er temaet avgrenset til inntekt og økonomiske levekår. Opplysningene fra intervjuundersøkelsen om studenters levekår i 1998 er supplert med opplysninger fra Inntektsregistret 1997. Studentenes økonomiske situasjon i dag sammenlignes med situasjonen til andre unge, og med studentenes økonomiske situasjon for 25 år siden.

Studenter har lavere egen inntekt enn andre unge. I 1997 hadde studentene i gjennomsnitt en disponibel inntekt (inklusive stipend og studielån, men eksklusive uformelle overføringer fra foreldre eller andre) på ca. 100 000 kroner, andre unge på 136 000. Om lag halvparten av inntekten er inntekt fra eget arbeid, den andre halvparten omtrent likelig fordelt mellom overføringer av ulike slag (inklusive stipend) og studielån.

Studentene har lavere forbruk enn andre unge. De leier bolig i større grad enn andre unge, og de har dårligere boligstandard, men de betaler også mindre, selv om en del studentgrupper har høyere boutgiftsandel enn grupper det er naturlig å sammenligne dem med.

Få studenter har problemer med å klare sine løpende utgifter. Langt flere, og flere enn blant andre unge, tror de ville få problemer med å klare en uforutsett regning på 3 000 kroner. Derimot er det svært få studenter, og færre enn blant andre unge, som mottar sosialhjelp.

Studentenes situasjon i dag er nokså forskjellig fra situasjonen for 25 år siden. Flere jobber ved siden av studiene, boforholdene er vesentlig bedre, flere eier den boligen de bor i, men boutgiftsandelen (boutgiftenes andel av total forbruksutgift) har også økt. Fortsatt er støtten fra Statens lånekasse for utdanning viktigste inntektskilde for de fleste studentene. Det ser ut til at støtten fra Lånekassen dekker rundt to tredeler av gjennomsnittsforbruket til en enslig, aleneboende student, i dag som for 25 år siden.

Emneord: Boforhold, forbruk, inntekt, levekår, studenter.

Prosjektstøtte: Nasjonalt kontaktforum for læringsmiljø og Studiefinansieringsutvalget.

Innhold

Tabellregister	6
1. Hovedfunn.....	9
2. Kort om inntekt, formue og økonomiske levekår.....	12
3. Studentenes egne inntekter.....	13
3.1. Studenter sammenlignet med andre unge	13
3.2. Ulike grupper av studenter.....	15
4. Husholdningsinntekt.....	18
5. Forbruk	20
5.1. Forbruksnivå	20
5.2. Forbrukets sammensetting.....	21
5.3. Forbruksutvikling	22
5.4. Regionale forskjeller i studenters forbruk	23
6. Økonomiske problemer	24
7. Materiell standard.....	25
7.1. Bolig og boligstandard.....	25
7.2. Boutgifter	26
7.3. Varige forbruksgoder.....	27
8. Studiegjeld	28
Referanser	30
Vedlegg	
A. Inntektsopplysninger fra Inntektsregisteret 1997 for personer 20-34 år	31
B. Inntektsopplysninger fra Inntektsregisteret 1997 for utvalget til Studenters levekår 1998	33
C. Definisjon av inntekt	35
Tidligere utgitt på emneområdet	36
De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter.....	37

Tabellregister

3. Studentenes egne inntekter

3.1. Gjennomsnittlig disponibel inntekt (inklusive studielån) for studenter og andre unge. 1997. Kroner	13
3.2. Fordeling av disponibel inntekt (inklusive studielån) blant studenter og andre unge. Andel personer innen gruppen som befinner seg i de tre laveste og i de tre høyeste desilgruppene. 1997. Prosent.....	13
3.3. Inntektsregnskap for studenter og andre unge.1997. Prosent av samlet inntekt (eksklusive studielån)	14
3.4. Registrerte overføringer for studenter og andre unge.1997. Gjennomsnitt i kroner.....	15
3.5. Inntektsfordeling og inntektsnivå blant studenter, etter alder og kjønn. Disponibel inntekt (inklusive studielån). 1997. Gjennomsnitt i kroner, prosent med lav inntekt, prosent med høy inntekt og studenters gjennomsnittsinntekt i prosent av andre unges inntekt	16
3.6. Studiestøtte og andre skattefrie overføringer mottatt av studenter, etter familiefase. 1997. Kroner og prosent av disponibel inntekt.....	16
3.7. Inntektsfordeling og inntektsnivå blant studenter, etter kjønn og studiested. Disponibel inntekt (inklusive studielån). 1997. Gjennomsnitt i kroner, prosent med lav inntekt og prosent med høy inntekt ²	17

4. Husholdningsinntekt

4.1. Inntektsregnskap for studenthusholdninger, enslige studenter og for andre enslige under 30 år. 1996. Kroner	19

5. Forbruk

5.1. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning og pr. forbruksenhet. Studenter 1998 og alle 1996/1997. 1998-kroner	20
5.2. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. forbruksenhet for husholdninger med studenter, etter alder og studiested. Alle husholdninger med studenter og enslige, aleneboende studenter. 1998. Kroner	21
5.3. Andel av utgifter til matvarer, til bolig, til transport og til ferie og fritid i grupper av husholdninger, etter familiefase. Studenter 1997-1998 og alle 1996-1997. Prosent av total forbruksutgift.....	21
5.4. Total forbruksutgift, boutgifter og boutgiftsbelastning for enslige, aleneboende studenter, etter studiested. 1998. Kroner og prosent.....	23

6. Økonomiske problemer

6.1. Andel med ulike typer betalingsproblemer. Kvinner og menn. Studenter 1998 og alle 20-34 år. 1997. Prosent.	24

7. Materiell standard

7.1. Andel som eier boligen de bor i, etter familiefase. Studenter våren 1998, alle 1995 og 1997. Prosent	25
7.2. Andel som bor i bolig med kalde rom, og andel som bor i bolig med fuktighet og råte. Studenter 1998 og alle 1995. Prosent	26
7.3. Andel studenter som bor trangt og andel studenter som bor romslig, etter kjønn, alder og familiefase. 1998. Prosent	26
7.4. Gjennomsnittlige totale boutgifter, og boutgiftsbelastning i prosent av totalt forbruk. Studenter 1998 og alle 1996/1997. 1998-kroner og prosent	27
7.5. Andel personer som eier/disponerer bil i ulike aldersgrupper. Studenter 1998 og alle 20-34 år 1995. Prosent...	27

8. Studiegjeld

8.1. Andel studenter som ikke regner med å ha gjeld i Lånecassen etter endt studium og andel som regner med å ha en gjeld på 300 000 kroner eller mer i grupper, etter kjønn, familiefase og alder. 1998. Prosent.....	28

Vedlegg

A1. Andelen bosatte personer 20-34 år i desilgrupper for "disponibel inntekt", etter kjønn og sosio-økonomisk status. 1997. Andelen personer i ulike inntektsklasser.....	31
A2. Inntektsregnskap for alle personer 20-34 år, etter kjønn og "sosio-økonomisk status". 1997. Kroner.....	31
A3. Andelen bosatte personer 20-34 år (eksklusive studenter) i ulike inntektsklasser for "disponibel inntekt", etter kjønn og alder. 1997. Prosent.....	32
A4. Inntektsregnskap for personer 20-34 år (eksklusive studenter), etter kjønn og alder. 1997. Kroner.....	32

B1. Fordeling av studenter i desilgrupper for "disponibel inntekt", etter kjønn og alder. 1997. Prosent av personene i gruppen i vedkommende desilgruppe	33
B2. Inntektsregnskap for studenter, etter kjønn og alder. 1997. Kroner	33
B3. Fordeling av studenter i desilgrupper for "disponibel inntekt", etter kjønn og familiefase. 1997. Prosent av personene i gruppen i vedkommende desilgruppe.	33
B4. Inntektsregnskap for studenter, etter kjønn og familiefase. 1997. Kroner	34
B5. Fordeling av studenter i desilgrupper for "disponibel inntekt", etter kjønn og type bosted. 1997. Prosent av personene i gruppen i vedkommende desilgruppe	34
B6. Inntektsregnskap for studenter, etter kjønn og type bosted. 1997. Kroner.....	34

1. Hovedfunn

Studentene er en svært sammensatt gruppe

Studentene er en svært sammensatt gruppe, ikke bare når det gjelder alder, men også når det gjelder familieforhold og boform. Mange vil kanskje forbinde "studenten" med en enslig ung mann eller kvinne som enten bor alene på en hybel eller i en liten leilighet eller hjemme hos foreldrene. Men det er bare 60 prosent av de aktive studentene (studentene i utvalget til undersøkelsen om Studenters levekår 1998) som er enslige, og bare halvparten av disse (49 prosent) som bor alene. En av tre studenter (36 prosent) har ektefelle eller samboer som de bor sammen med, 23 prosent bor sammen med venner eller studiekamerater i en eller annen form for kollektiv boform (i leilighet sammen med andre på studentby eller andre steder) og 8 prosent bor hjemme hos foreldrene (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A1 og A2).

Det at man deler bolig trenger ikke bety at man har felles økonomi. De som deler en leilighet på en studentby gjør sjelden det. Men en del av dem som deler en bolig som de leier av private, vil også dele utgifter til mat og opptre som en felles husholdning. Slik vil det også kunne være blant de som bor hjemme hos foreldrene. De fleste vil være en del av den felles husholdningen, mens andre kanskje har sin egen økonomi helt atskilt fra foreldrenes. Det er for eksempel ikke uvanlig at den delen av boligen hvor studenten bor, er skilt ut som en egen boligenhet (sokkelleilighet i enebolig).

En av seks studenter med forsørgeransvar for barn

En av seks studenter (17 prosent) har forsørgelsesbyrde i den forstand at hun eller han er enslig forsørger eller gift/samboende med barn. 4 prosent av alle studentene er enslige forsørgere og 13 prosent tilhører den siste gruppen (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A1). Flertallet av studentene med forsørgeransvar er kvinner; 95 prosent av de enslige forsørgerne og 61 prosent av de gifte eller samboende studentene med barn.

Mannlige studenters fordeling på familiefase ligner mye på den fordelingen vi finner blant menn i første

halvpart av 20-årene. De kvinnelige studentene er derimot oftere enn unge kvinner 20-24 år uten familieforpliktelser i form av barn eller ektefelle/samboer. To av tre mannlige studenter (68 prosent) og to av tre unge menn i alderen 20-24 år (65 prosent) er enslige uten barn. 38 prosent av kvinnene i første halvdel av 20-årene og 54 prosent av de kvinnelige studentene er i samme situasjon (Lyngstad og Øyangen 1999:10).

Mange kvinnelige studenter gift/samboende med ikke-studenter

Flertallet (61 prosent) av alle gifte eller samboende studenter er kvinner. Av disse er tre av fire (72 prosent) gift eller samboende med ikke-student. Men også blant mannlige gifte eller samboende studenter hadde nesten halvparten (46 prosent) ektefelle/samboer som ikke var registrert som student. Andelen av gifte/samboende som er gift med ikke-student er høyest blant kvinner med barn, lavest blant menn uten barn.

Studenter med ektefelle/samboer i arbeid er en svært sammensatt gruppe. Her finner vi trolig en del par hvor bare den ene av samboerne/ektefellene tar høyere utdanning, og en del par hvor begge tar høyere utdanning, men hvor den ene er ferdig med studiene. I den første gruppen vil ikke den arbeidende samboeren/ektefellen ha studielån. De vil kanskje ha en lettere økonomisk situasjon i studietiden enn den gruppen hvor begge tar utdanning og pådrar seg studiegjeld. Andre igjen er kanskje i den situasjonen at begge ektefellene/samboerne har vært yrkesaktive gjennom flere år (men hvor den ene går tilbake til studiesituasjonen for en kortere eller lengre periode) og har kommet til et punkt i livet hvor boligkjøp og eventuell tidligere studiegjeld ikke lenger er like tyngende som blant de fleste nyuteksaminerte kandidatene.

Aldersfordelingen blant gifte/samboende studenter kan kanskje gi oss en viss pekepinn om hvilken livsfase og dermed hvilken økonomisk situasjon de er i. Det er omtrent like mange over 30 år blant gifte/samboende mannlige og kvinnelige studenter, henholdsvis 37 og 38 prosent. Mange av disse vil trolig fortsatt slite med høye etableringskostnader (boligkjøp og studiegjeld) selv om den ene av partene skulle være ferdig med

studiene. Men ved 35- eller 40-årsalderen begynner man kanskje å føle at utgiftene (inklusive renter og avdrag på bolig- og studielån) står i et rimelig forhold til inntektene. 22 prosent av de kvinnelige gifte eller samboende studentene var 35 år eller eldre, 13 prosent var fylt 40. Blant mennene var 24 prosent av mennene fylt 35, 9 prosent var 40 år eller eldre (Lyngstad og Øyangen 1999:29).

Inntekt

Studenter har lavere egen inntekt enn andre unge. I 1997 hadde studentene i gjennomsnitt en disponibel inntekt (inklusive stipend og studielån, men eksklusive uformelle overføringer fra foreldre eller andre) på ca. 100 000 kroner, andre unge på 136 000 kroner. Det er ingen forskjell på mannlige og kvinnelige studenter, men forskjellen til andre unge er størst for de mannlige studentene. Om lag halvparten av inntekten er inntekt fra eget arbeid, den andre halvparten omtrent likt fordelt mellom overføringer av ulike slag (inklusive stipend) og studielån.

Det er først og fremst de yngste og de enslige studentene som har lav disponibel inntekt. En del av de yngste enslige studentene bor fortsatt i foreldrehjemmet (8 prosent av alle studentene i utvalget). De hjemmeboende har spesielt lav egen inntekt, bare om lag to tredeler av de borteboende studentenes inntektsnivå. Studenter i storby og de som studerer på mindre steder har omtrent samme inntektsnivå.

Direkte pengestøtte fra foreldrene betyr trolig lite i studentenes økonomi. De fleste studentene som bor hjemme, bor gratis. Bare 18 prosent betaler for seg. Men også blant studenter som har flyttet hjemmefra kan omfordelinger internt i husholdningen bety en del. 18 prosent av de gifte/samboende studentene oppgav at pengestøtten fra ektefelle/samboer var hovedinntektskilde.

Ett av tre par med minst én student hadde bruttoinntekt over 300 000 kroner. Noe annerledes blir bildet når vi begrenser oss til husholdninger der *hovedinntektstakeren* er student¹ og vi samtidig tar hensyn til husholdningens størrelse og beregner dens ekvivalentinntekt etter skatt (inntekt pr. forbruksenhet). Disse studenthusholdningene hadde i 1996 en ekvivalentinntekt etter skatt i underkant av 80 000 kroner, bare 5-10 prosent høyere enn alle enslige studenter (etter definisjonen i note 1), eller knapt to tredeler av ekvivalentinntekten til andre unge under 30 år.

Forbruk

Enslige aleneboende studenter hadde våren 1998 et månedlig forbruk som tilsvarer om lag 110 000 kroner pr. år eller vel 90 000 kroner i løpet av de ti månedene

studieåret varer. Med maksimal støtte fra Lånekassen (62 700 kroner) ville de kunne finansiere rundt to tredeler av forbruket i løpet av studieåret. Studentenes forbruk er lavere enn forbruket til andre unge og de har trolig hatt en noe dårligere forbruksutvikling i løpet av de siste 25 år enn andre unge har hatt.

Sammenlignet med andre unge, bruker studentene mye til mat og andre dagligvarer og lite til transport, inklusive drift og vedlikehold av bil. Mens alle andre grupper har redusert matvareutgiftens andel av total forbruksutgift, kan det se ut til at studentenes matvareandel ikke har blitt redusert. Men her er våre tall usikre. Vi er på tryggere grunn når det gjelder boutgifter og utgifter til fritidssysler. Studentene har lavere boutgifter enn andre unge, men noenlunde samme boutgiftsbelastning, målt som boutgiftens andel av samlet forbruk. Her var det imidlertid forskjeller mellom ulike grupper av studenter. Studenter som lever i parforhold og/eller forsørger barn, har høyere boutgiftsbelastning enn andre unge i samme livsfase, mens enslige studenter har lavere boutgiftsbelastning enn andre unge enslige. Dette har blant annet sammenheng med at det først og fremst er enslige studenter som bor på studentby, mens de som lever i parforhold i større grad må konkurrere på det ordinære boligmarkedet, der prisene og husleiene er høyere.

Mens boutgiftsbelastningen har økt, har andelen av total forbruksutgift som går til fritidssysler, gått ned.

Enslige, aleneboende studenter i storby har i gjennomsnitt 13 000 kroner mer i årlig forbruksutgift enn de som bor og studerer på mindre tettsteder. Forskjellen kan bare delvis forklares ved at storbystudentene har høyere boutgifter. I tillegg bruker de også mer penger enn studenter på mindre steder på det man kanskje kan betegne som "luksusforbruk", det vil si på kafé- og restaurantbesøk og på feriereiser.

Materiell standard

Studentene leier i større grad enn andre unge den boligen de bor i, og de fleste leier på det private markedet. Blant enslige studenter er eierandelen særlig lav, trolig ikke vesentlig høyere enn for 25 år siden. Blant gifte og samboende studenter derimot har eierandelen blitt en god del høyere i løpet av samme periode. Nesten tre av fire gifte/samboende studenter med barn eier i dag boligen de bor i.

Både i 1998 og i 1973-1974 var rundt en av fire enslige, borteboende studenter uten eget bad eller wc. Tallene er imidlertid ikke helt sammenlignbare (se note 20). For 25 år siden betydde det at studentene hadde vaskestell på rommet og måtte dusje på skolen. Hybelvertens do fikk de nok lov til å bruke. For dagens studenter betyr det at de må dele bad og wc med en eller flere studenter på studentby. Blant alle unge er bare 1-2 prosent i dag uten bad eller wc i boligen.

¹ Husholdningens hovedperson (hovedinntektstakeren) er student, i den forstand at han eller hun ikke er yrkestilknyttet eller trygdemottaker (se fotnote 14 og 15).

Også på andre måter bor studenter i boliger med dårligere standard enn andre unge. De bor oftere enn andre unge i bolig med fuktighet og råte og med kalde rom, og de bor oftere trangt.

I dag har så å si alle studenter kokemuligheter i boligen. For 25 år siden hadde bare tre av fire enslige borteboende studenter eget kjøkken eller adgang til kjøkken.

Hver annen student eier eller disponerer bil, eldre studenter i større grad enn yngre. Dette er langt mindre enn for andre unge, først og fremst når man sammenligner de yngste studentene med jevnaldrende ikke-studenter.

Studiegjeld og økonomiske problemer

En av ti studenter tar ikke opp studielån. 14 prosent regner med å ha minst 300 000 kroner i studiegjeld ved endt studium. I gjennomsnitt regner studentene med å ha 180 000 kroner i studiegjeld når de er ferdige med studiene. Det er først og fremst gifte/samboende studenter med høy husholdningsinntekt som ikke har studiegjeld og heller regner med å ta opp studielån. Hjemmeboende studenter tar opp mindre lån enn de som er flyttet hjemmefra. Det er flere blant de hjemmeboende låntakerne enn blant de borteboende som sparer deler av studielånet.

Få studenter har problemer med å klare sine løpende utgifter. Langt flere studenter, og flere enn blant andre unge, tror de ville få problemer med å klare en uforutsett regning på 3 000 kroner. Derimot er det svært få studenter, og færre enn blant andre unge, som mottar sosialhjelp.

2. Kort om inntekt, formue og økonomiske levekår

De *økonomiske ressursene* en student disponerer, får konsekvenser for hva slags liv vedkommende kan tillate seg å leve i studietiden og hva slags muligheter hun eller han har til å spare og investere for framtiden, i tillegg til det som investeres i selve utdanningen. For de fleste grupper av personer og husholdninger vil den ordinære inntekts- og formuesstatistikken gi et rimelig godt bilde av disse gruppens økonomiske ressurser og dermed av deres *økonomiske levekår*. Bildet har imidlertid en del mangler. I prinsippet skulle gratis eller subsidierte tjenester regnes som inntekt. Det samme gjelder alle mulige overføringer i form av penger eller gaver som personen eller husholdningen mottar fra andre. De fleste offentlige overføringer er nå inkludert i statistikken, men fortsatt gir inntektsstatistikken ingen opplysninger om verdien av mottatte tjenester eller opplysninger om uformelle overføringer fra for eksempel familien.

Studentene har tradisjonelt vært avhengig av økonomisk støtte fra foreldrene eller annen nær familie. Et annet forhold som også har betydning når man nytter inntektsstatistikk til å vurdere studenters økonomiske levekår, er at utbetalt lån, som for eksempel studielån, ikke regnes som inntekt. Statistikkens inntektsbegrep vil dermed undervurdere de økonomiske ressursene studentene disponerer i studietiden.

Det er altså nødvendig å supplere opplysningene fra den registerbaserte inntekts- og formuesstatistikken med opplysninger fra egne spørreskjemaundersøkelser for å få et rimelig godt bilde av studentenes økonomiske levekår. Slike intervjuundersøkelser har naturligvis også sine mangler. Det er ikke alltid like lett å huske hvor stor inntekt man har hatt fra ulike kilder.

De opplysningene om studenters økonomiske levekår som er nyttet her, er innhentet gjennom en spørreundersøkelse om studenters levekår 1998 (Gulløy, Opdahl og Øyungen 1998) og Inntektsregisteret 1997. En analyse av opplysningene fra spørreskjemaet er tidligere publisert i en egen rapport (Lyngstad og Øyungen 1999). Opplysningene fra registeret ble koblet til senere og har derfor ikke tidligere vært publisert.

I det neste kapitlet skal vi beskrive studentenes individuelle inntekter ved hjelp av disse opplysningene. Men en students individuelle inntekt sier ikke alt om vedkommendes økonomiske situasjon. En del bor også sammen med samboer eller ektefelle som de deler utgiftene med. I slike tilfelle vil det også være viktig å vite litt om andre husholdningsmedlemmers inntekter. Den økonomiske situasjonen vil kunne være en helt annen for student som er gift med student enn for student som er gift med yrkesaktiv. Mens noen studenter har barn, er andre helt uten forsørgelsesbyrde. Dette må vi også ta hensyn til når vi skal sammenligne studenters økonomiske levekår. Vanligvis regner man med at det er visse "stordriftsfordeler" forbundet med å dele husholdning med en eller flere andre personer. Et par trenger ikke dobbelt så stor inntekt som en enslig for å ha samme materielle levestandard. I slike tilfeller beregner man vanligvis husholdningens *ekvivalentinntekt* eller inntekt pr. forbruksenhet. Husholdningens inntekt deles med kvadratroten av antallet personer i husholdningen. Dette innebærer for eksempel at en husholdning på to personer må ha ca. 1,4 ganger så høy inntekt som en enslig for å ha det like bra økonomisk.² I kapittel 4 skal vi se nærmere på den økonomiske situasjonen til studentenes husholdninger, og i de følgende kapitlene skal vi se på andre aspekter ved deres økonomiske situasjon: forbruk (kapittel 5), økonomiske problemer (kapittel 6), materiell standard (kapittel 7) og til sist deres gjeldsforhold (kapittel 8).

² Det er denne ekvivalensskalaen som i dag benyttes i Statistisk sentralbyrås inntektsanalyser. Det er viktig å være klar over at også andre ekvivalensskalaer er i bruk og at valg av ekvivalensskala får konsekvenser for de beregnede inntektsforskjellene mellom store og små husholdninger. En tidligere mye benyttet skala (OECD-skalaen) forutsatte ikke like store stordriftsfordeler som den skalaen som benyttes nå (se fotnote 17).

3. Studentenes egne inntekter³

3.1. Studenter sammenlignet med andre unge Ca. 100 000 kroner i disponibel inntekt. Lavere enn for andre unge

Tabell 3.1 viser studentenes gjennomsnittlige disponible inntekt (inklusive utbetalt lån fra Statens lånekasse for utdanning) (se vedlegg C for definisjon av inntekt) sammenlignet med andre grupper unge. Vi ser at særlig unge yrkesaktive, men også unge trygdemottakere har høyere disponibel inntekt enn studentene. Et annet viktig trekk vi kan lese ut av tabellen, er at unge yrkesaktive menn har noe høyere inntekt enn unge yrkesaktive kvinner, mens det så å si ikke er forskjeller i inntektsnivå mellom kvinnelige og mannlige studenter. Unge kvinnelige trygdemottakere har noe høyere inntektsnivå enn unge mannlige trygdemottakere. Dette har trolig sammenheng med at mange kvinnelige trygdemottakere er enslige forsørgere og dermed skal forsørge barn i tillegg til seg selv. Innslaget av enslige forsørgere er betydelig mindre blant mannlige trygdemottakere.

Et felles trekk ved stønadsmottakerne (studenter og trygdemottakere) er at de offentlige overføringene bidrar til at unge kvinner i større grad enn unge menn opprettholder de yrkesaktives inntektsnivå. Forskjellen mellom de yrkesaktives og stønadsmottakernes inntektsnivå er mindre blant unge kvinner enn blant unge menn. Dette bekreftes også av andre undersøkelser, for eksempel blant langtids arbeidsledige (Lyngstad og Roalsø 1997). På grunn av sitt høyere inntektsnivå som yrkesaktive, har menn mest å miste når de kommer i en situasjon der de er henvist til å leve på offentlige overføringer.

³ Opplysningene om studentenes egne inntekter (inntektsnivå, inntekts sammensetting og inntektsfordeling) er hentet fra Inntektsregisteret 1997 for utvalget til undersøkelsen om Studenters levekår 1998 (se vedlegg B). Inntektsopplysningene i vedlegg A er hentet direkte fra Inntektsregisteret 1997. I vedlegg A er definisjonen av student gjort på grunnlag av registeropplysninger om studiesituasjonen og er mindre streng enn definisjonen som er brukt i utvalgsundersøkelsen om Studenters levekår 1998. Der forsøker man i større grad å ekskludere passive studenter (se note 2 til tabell 3.1).

Tabell 3.1. Gjennomsnittlig disponibel inntekt (inklusive studielån) for studenter og andre unge¹. 1997. Kroner

	Kvinner	Menn
Studenter ²	97 100	98 200
Unge yrkesaktive ³	142 100	163 200
Unge trygdemottakere ⁴	126 900	103 500

¹ Studenter uansett alder, andre unge 20-34 år. ² Studenter ved universiteter, vitenskapelige høyskoler og statlige høyskoler som studerte "minst halvparten av tida si" i vårsemesteret 1998 (se Gulløy, Opdahl og Øyangen 1998; Lyngstad og Øyangen 1999). Tallene for studentene er altså hentet fra vedlegg B, ikke fra vedlegg A. ³ Ikke-studenter som hadde yrkesinntekt større enn pensjonsinntekt og yrkesinntekt minst tilsvarende minstepensjon fra folketrygden for enslig. ⁴ Ikke-studenter som hadde høyere skattbar inntekt fra folketrygden (pensjon, overgangsstønning, attføringspenger) enn yrkesinntekt.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Inntektsregisteret 1997, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.2. Fordeling av disponibel inntekt (inklusive studielån) blant studenter og andre unge¹. Andel personer innen gruppen som befinner seg i de tre laveste og i de tre høyeste desilgruppene.⁵ 1997. Prosent

	1.-3. desil	8.-10. desil
Kvinner		
Studenter ²	59	8
Unge yrkesaktive ³	16	32
Unge trygdemottakere ⁴	24	19
Menn		
Studenter ²	56	7
Unge yrkesaktive ³	11	48
Unge trygdemottakere ⁴	45	4

Note 1 - 4, se noter til tabell 3.1. ⁵ 1. - 3. desil har disponibel inntekt under 99 216 kroner, 8. - 10. desil lik eller høyere enn 157 619 kroner.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Inntektsregisteret 1997, Statistisk sentralbyrå.

Hovedtyngden av studentene (58 prosent) hadde en disponibel inntekt under 100 000 kroner, 9 prosent hadde mer enn 150 000 kroner. I tabell 3.2 sammenlignes studentenes inntektsfordeling med inntektsfordelingen til andre unge. Først er alle unge 20-34 år fordelt på ti like store grupper (desiler) etter størrelsen på disponibel inntekt. 1. desil er de 10 prosent av ungdommene som har lavest disponibel inntekt, 10. desil de 10 prosent med høyest inntekt. Tabellen viser hvor stor andel av henholdsvis studentene, de yrkesaktive og trygdemottakerne som befinner seg i ulike desil-grupper.

Tabell 3.3. Inntektsregnskap for studenter og andre unge.¹ 1997. Prosent av samlet inntekt (eksklusive studielån)⁵

	Kvinner			Menn		
	Studen- ter ²	Yrkes- aktive ³	Trygde- mot- takere ⁴	Stud- enter ²	Yrkes- aktive ³	Trygde- mot- takere ⁴
Yrkesinntekt	62	88	8	71	94	9
+ Kapitalinntekt	4	1	1	6	3	2
+ Skattepliktige overføringer	11	4	63	6	2	77
+ Skattefrie overføringer	24	6	28	17	2	13
= Samlet inntekt	100	100	100	100	100	100

Note 1 - 4, se noter til tabell 3.1. ⁵I inntektsstatistikken er mottatt studielån ikke regnet som inntekt. Det er det heller ikke i denne tabellen. Se definisjon av inntektsbegreper i vedlegg C.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Inntektsregisteret 1997, Statistisk sentralbyrå.

Nesten tre av fem studenter (59 prosent av kvinnelige og 56 prosent av mannlige studenter) befant seg i de laveste 30 prosent av inntektsfordelingen (1.-3. desil), henholdsvis 8 og 7 prosent blant de 30 prosent unge med høyest inntekt (8.-10. desil). Til sammenligning befant hver tredje (32 prosent) unge kvinnelige og hver andre (48 prosent) mannlige yrkesaktive seg i de tre høyeste inntektsdesilene. Unge trygdemottakere befant seg i en mellomstilling.

Ca. 54 000 kroner er inntekt av eget arbeid, ...

Den dominerende inntektskilden for ungdom er inntekt fra eget arbeid. I 1997 utgjorde yrkesinntekt 85 prosent av gjennomsnittlig samlet inntekt (eksklusive studielån) for alle 20-34-åringene. Overføringer av ulike slag utgjorde 13 prosent. Resten (2-3 prosent) var kapitalinntekter. Men også blant studentene stammet to tredeler (66 prosent) av samlet inntekt fra eget arbeid og 30 prosent fra overføringer (se vedleggstabell A2).

Inntekt fra eget arbeid betyr mindre for kvinnelige studenter enn for deres mannlige medstudenter. Mens kvinnelige studenter fikk 62 prosent av sin samlede inntekt i form av yrkesinntekt, utgjorde yrkesinntekten 71 prosent av mannlige studenters samlede inntekt. For de kvinnelige studentene betyr overføringene mer enn de gjør for mannlige studenter, henholdsvis 35 og 24 prosent av samlet inntekt.

Dette mønsteret gjentar seg blant unge yrkesaktive og unge trygdemottakere. Unge menn får en større del av inntektene fra eget arbeid enn unge kvinner gjør. For unge kvinner betyr overføringene mer enn for unge menn. Yrkesinntekt betyr naturlig nok mer for unge yrkesaktives samlede inntekt enn for studentenes inntekt. For trygdemottakerne er overføringene den viktigste inntektskilden, og langt viktigere enn den er for studentene.

... ca. 25 000 kroner er overføringer, ...

Selv om overføringene utgjør 35 prosent av kvinnelige studenters samlede inntekt og bare 10 prosent av unge kvinnelige yrkesaktives samlede inntekt, betyr ikke det at studentene mottar tre ganger så mye som unge yrkesaktive. Vi må huske på at unge yrkesaktive har et noe høyere inntektsnivå enn studentene har.

Av tabell 3.4 ser vi at kvinnelige studenter og unge kvinnelige yrkesaktive mottar omtrent like mye i skattepliktige overføringer, rundt 9 000 kroner.⁴ Dette er trolig først og fremst overføringer knyttet til forsørgelse av barn (mottatt barnebidrag, for studentene også overgangsstønad). Derimot mottar kvinnelige studenter noe mer i skattefrie overføringer enn sine yrkesaktive medsøstre. Stipendet fra Lånekassen (Statens lånekasse for utdanning) utgjør om lag to tredeler (66 prosent) eller 12 700 kroner av kvinnelige studenters skattefrie overføringer. Når forskjellen mellom det kvinnelige studenter og unge yrkesaktive kvinner mottar i skattefrie overføringer likevel ikke utgjør mer enn knapt 7 000 kroner (19 400-12 500 kroner), skyldes det blant annet at de yrkesaktive mottar langt mer barnetrygd enn kvinnelige studenter gjør, 9 800 mot 4 400 kroner.

Forskjellen mellom de skattefrie overføringene mannlige studenter og unge mannlige yrkesaktive mottar, kan grovt sett forklares med det stipendet studentene mottar fra Lånekassen (12 500 kroner) (se vedleggstabell A2 og B2). Når mannlige trygdemottakere mottar omtrent like mye i skattefrie overføringer som mannlige studenter, henger det sammen med at trygdemottakerne mottar mer enn studentene i bostøtte, sosialhjelp og grunn- og hjelpestønad. Dette oppveier stipendet fra Lånekassen. Unge kvinnelige trygdemottakere mottar de samme skattefrie overføringene som mannlige trygdemottakere. I tillegg mottar de mer barnetrygd enn kvinnelige studenter, like mye som de siste mottar i alt i skattefrie overføringer, inklusive stipend fra Lånekassen. Alt i alt mottar unge kvinnelige trygdemottakere omtrent dobbelt så mye i skattefrie overføringer som kvinnelige studenter.

I tabell 3.3 og 3.4 holder vi utbetalt studielån utenfor når vi beskriver inntektssammensetningen for studenter og andre unge. For andre unge betyr ikke studielånet noe fra eller til (se vedleggstabell A4), men for studentene er dette en viktig kilde til livsopphold i studietiden, selv om et lån ikke kan betraktes som inntekt i økonomisk forstand. Et lån er heller å betrakte som negativ sparing. Det skal jo betales tilbake en gang.

⁴ Yrkesaktive kvinner har høyere skattepliktig inntekt enn kvinnelige studenter og betaler dermed også noe mer i skatt av sine skattepliktige overføringer. Nettoforskjellen er dermed noe større enn de 9 100 kroner - 8 500 kroner som framgår av tabell 3.4.

Tabell 3.4. Registrerte overføringer for studenter og andre unge.¹ 1997. Gjennomsnitt i kroner

	Kvinner			Menn		
	Studenter ²	Yrkesaktive ³	Trygdemottakere ⁴	Studenter ²	Yrkesaktive ³	Trygdemottakere ⁴
Skattepliktige overføringer	9 100	8 500	86 700	5 100	4 300	94 100
+ Skattefrie overføringer ⁵	19 400	12 500	38 500	14 200	4 400	15 800
= Sum overføringer	28 500	21 000	125 200	19 300	8 700	109 900

Note 1 - 4, se noter til tabell 3.1. ⁵I inntektsstatistikken er mottatt studielån ikke regnet som inntekt. Det er det heller ikke i denne tabellen. Se definisjon av inntektsbegreper i vedlegg C.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Inntektsregisteret 1997, Statistisk sentralbyrå.

... og nesten 30 000 kroner i studielån

Men for studentenes forbruksmuligheter i studietiden er studielånet viktig. I 1997 mottok studentene som var med i spørreundersøkelsen om Studenters levekår, i gjennomsnitt 29 300 kroner i studielån. Den samlede støtten fra Lånekassen (lån og stipend) var da på 42 000 kroner i gjennomsnitt og utgjorde 43 prosent av disponibel inntekt (inklusive studielån). Alt i alt hadde studentene da en disponibel inntekt (inklusive studielån) på 97 600 kroner i gjennomsnitt (se vedleggstabell B2).

Her er det viktig å huske at Lånekassen bare gir støtte for ti måneder i året. I gjennomsnitt mottok altså studentene 4 200 pr. studiemåned i 1997. Dette tilsvarte omtrent den maksimale støtten fra Lånekassen til en enslig, hjemmeboende student i studieåret 1997/98. Den enslige, borteboende studenten kunne få 2 000 kroner mer. Bare et fåtall av studentene (8 prosent) bodde i foreldrehjemmet. De fleste hadde dermed rett på "borteboerstipendet". I tillegg hadde en god del studenter forsørgelsesbyrde (17 prosent hadde barn) og dermed rett på større støttebeløp enn enslige. Når gjennomsnittlig støttebeløp i 1997 likevel var såvidt lavt, skyldes det at en del studenter av ulike grunner ikke tok opp lån. Noen hadde ikke rett på lån i hele 1997⁵, mens andre helt eller delvis unnlot å ta opp lån, selv om de etter reglene hadde rett til det (se kapittel 8). Derimot er det god grunn til å regne med at alle som hadde rett på stipend fra Lånekassen, søkte og fikk det. Det er imidlertid ikke alle som har rett på fullt stipend. De som bor hjemme hos foreldrene, får ikke "borteboerstipend" og enkelte får studiestøtten avkortet mot andre offentlige stønader (se avsnitt 3.2).

I tillegg til de nesten 100 000 kroner i (registrert) disponibel inntekt (inklusive studielån) som studentene mottok i 1997, var det også en del som mottok uformelle kontantoverføringer eller gavner av ulike slag. Spørreundersøkelsen tyder på at studentene i gjennomsnitt mottok 5 000 - 10 000 kroner pr. år i overføringer fra foreldrene (Lyngstad og Øyangen 1999:26).⁶ En del (18 prosent) av dem som fortsatt

bodde hjemme hos foreldrene, slapp også å betale for kost og losji. Alt i alt ser det altså ut til at studentene hadde 100 000 - 110 000 kroner å rutte med i 1997, alt etter om vi holder oss til registrerte inntekter eller også forsøker å ta med uformelle, og dermed uregistrerte, overføringer fra foreldrene.

3.2. Ulike grupper av studenter

De yngste studentene har lavest disponibel inntekt, ...

I avsnitt 3.1 (jf. tabell 3.2) så vi at det er store inntektsforskjeller mellom studentene. Det er først og fremst de yngste studentene som har lave inntekter. Nesten tre av fire (72 prosent) kvinnelige studenter under 25 år tilhørte de 30 prosent unge med lavest disponibel inntekt (1.-3. desil) og to av tre (67 prosent) mannlige studenter i samme alder. I begge gruppene var det bare 2 prosent som tilhørte de 30 prosent unge med høyest inntekt (8.-10. desil). Blant de eldste studentene (30 år og over) tilhørte en av tre 1.-3. desil, 31 prosent av kvinnene og 32 prosent av mennene. Rundt én av fire tilhørte 8.-10. desil, noe flere blant de kvinnelige studentene i denne aldersgruppen (29 prosent) enn blant mannlige studenter i samme alder (24 prosent) (se tabell 3.5).

... og studiestøtten betyr mest for dem

I den yngste gruppen (under 25 år) utgjorde studiestøtten (lån og stipend fra Lånekassen) om lag halvparten av studentenes disponible inntekt. Studentene i alderen 25-29 år mottok like mye studiestøtte som de yngste (rundt 45 000 kroner), men støtten utgjorde en noe mindre andel av disponibel inntekt. Studenter som hadde fylt 30 år, mottok mindre studiestøtte enn de under 30, og den utgjorde en langt mindre andel av deres disponible inntekt, 17 prosent for kvinnelige og 23 prosent for mannlige studenter. I denne gruppen

inntekt (inklusive utbetalt studielån, men eksklusive overføringer fra foreldre) i 1997 er beregnet til ca. 90 000 kroner, er det årlige forbruket anslått til ca. 110 000 kroner. Anslaget over årlig forbruk er basert på opplysninger gitt våren 1998 om utgifter pr. uke, pr. måned, pr. semester eller pr. år for ulike varer og tjenester. Noe av forskjellen mellom forbruk og registrert inntekt kan dermed også skyldes denne faseforskyvningen. Forskjellen blir mindre jo eldre studentene er. For enslige, aleneboende studenter 30 år og over er inntekten og forbruket i gjennomsnitt like stort. Dette styrker antakelsen om at uformelle overføringer er en viktig grunn til at forbruket er høyere enn den registrerte inntekten. Andre undersøkelser tyder nettopp på at det er de yngste ungdommene som først og fremst mottar støtte fra foreldrene (Langsether 1993). En annen mulig forklaring er svart arbeid.

⁵ En del av studentene i utvalget startet studiene høsten 1997 og hadde derfor bare rett på studiestøtte i høstsemesteret.

⁶ Forskjellen mellom inntektsnivå og forbruksnivå for enslige, aleneboende studenter (se kapittel 5) kan tyde på at den uformelle støtten fra foreldrene er for lavt anslått. Mens gjennomsnittlig disponibel

spiller yrkesinntekt og skattepliktige overføringer en vesentlig større rolle enn slike inntekter gjør blant de under 30 år (se vedleggstabell B2). Når de eldste studentene også mottar mer i skattefrie overføringer enn de yngre studentene, til tross for at de mottar mindre i stipend, har det sammenheng med at de eldre studentene i større grad enn de yngre har forsørgeransvar for barn og mottar ulike former for barne-relaterte overføringer, som for eksempel barnetrygd.

Enslige studenter har lav disponibel inntekt

Inntektens sammensetting og nivå varierer også med familiefase. Det er først og fremst enslige studenter og til en viss grad også studenter som lever i parforhold uten å ha barn, som har lav egen disponibel inntekt. To av tre (69 prosent) av enslige kvinnelige studenter og 61 prosent av enslige mannlige studenter befant seg i lavinntektsgruppen i den forstand at de tilhørte de tre laveste desilene i en inntektsfordeling blant alle unge 20-34 år. Men også de som levde i parforhold med

barn var overrepresentert i lavinntektsgruppen (se vedleggstabell B3).

Mange enslige forsørgere har høy inntekt, ...

Enslige forsørgere som studerer, har jevnt over høy disponibel inntekt sammenlignet med andre studenter, men også med andre unge. Bare 8 prosent av kvinnelige enslige forsørgere som studerte våren 1998, tilhørte lavinntektsgruppen, over halvparten (52 prosent) tilhørte høyinntektsgruppen (de tre høyeste desilene). Men her må vi ikke glemme at enslige forsørgere i motsetning til enslige også skal forsørge ett eller flere barn på sin inntekt, og at de i motsetning til en del studenter som lever i parforhold, ikke kan nyte godt av partnerens inntekter.

... og studiestøtten betyr lite for dem

Blant enslige og par uten barn utgjør studiestøtten 40 - 50 prosent av disponibel inntekt. Studenter med forsørgeransvar for barn mottar mindre i studiestøtte målt i kroner og i prosent av disponibel inntekt. Minst betyr studiestøtten for enslige forsørgere, 20 000 kroner eller 13 prosent av disponibel inntekt i 1997. Til gjengjeld mottok enslige forsørgere samme året over 120 000 kroner i andre former for skattepliktige og skattefrie overføringer. Dette har sammenheng med at utdanningsstøtten avkortet helt eller delvis mot en del av de ytelsene som enslige forsørgere kan få fra folketrygden (se NOU 1996:13).

Tabell 3.5. Inntektsfordeling og inntektsnivå blant studenter, etter alder og kjønn. Disponibel inntekt (inklusive studielån). 1997. Gjennomsnitt i kroner, prosent med lav inntekt, prosent med høy inntekt og studenters gjennomsnittsinntekt i prosent av andre unges inntekt

	Kvinner			Menn		
	Under 25 år	25 - 29 år	30 år og over	Under 25 år	25 - 29 år	30 år og over
Gjennomsnitt i kroner som andel av andre unges inntekt ¹	84 800	106 800	124 900	88 100	102 800	132 400
Andel med lav inntekt ²	89	86	89	82	69	77
Andel med høy inntekt ³	72	49	31	67	45	32
	2	8	29	2	7	24

¹ Studenters gjennomsnittlige disponible inntekt (inklusive studielån) i prosent av andre unges (20-34 år) gjennomsnittlige disponible inntekt. ² Andel i vedkommende gruppe som tilhører de tre laveste desiler i en fordeling av disponibel inntekt blant alle unge 20-34 år. ³ Andel i vedkommende gruppe som tilhører de tre høyeste inntektsdesiler i samme fordeling. Grovt sett kan en si at lavinntektsgruppen hadde under 100 000 kroner i disponibel inntekt, høyinntektsgruppen over 150 000 kroner.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Innteksregisteret 1997, Statistisk sentralbyrå.

Studenter i storby og på mindre tettsted omtrent like høy inntekt

Det er ingen vesentlige inntektsforskjeller mellom studenter som studerer i storby og de som studerer på mindre tettsteder. I gjennomsnitt hadde storbystudentene en disponibel inntekt (inklusive studielån) på 97 300 kroner i 1997, studenter på mindre steder hadde 95 400 kroner. 57 prosent av de som studerte i storby, tilhørte lavinntektsgruppen (de 30 prosent med lavest inntekt blant alle 20-34 åringer), 62 prosent av storbystudentene. Dette bildet blir likevel noe annerledes når vi ser på kvinner og menn hver for seg.

Tabell 3.6. Studiestøtte og andre skattefrie overføringer mottatt av studenter, etter familiefase. 1997. Kroner og prosent av disponibel inntekt¹

	Stipend	Studielån	Samlet studiestøtte		Disponibel inntekt ¹
	Kroner	Kroner	Kroner	Prosent	Kroner
Kvinner					
Enslige	12 600	30 500	43 100	50	86 600
Enslige forsørgere	3 500	16 700	20 300	13	157 400
Par uten barn	13 600	31 500	44 900	47	95 600
Par med barn	15 700	16 900	32 600	29	112 200
Menn					
Enslige	12 500	32 400	44 900	50	88 900
Enslige forsørgere	:	:	:	:	:
Par uten barn	12 500	33 200	45 700	40	112 900
Par med barn	12 900	22 500	35 500	28	127 400

¹ Disponibel inntekt inklusive utbetalt studielån.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Innteksregisteret 1997, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.7. Inntektsfordeling og inntektsnivå blant studenter, etter kjønn og studiested. Disponibel inntekt (inklusive studielån). 1997. Gjennomsnitt i kroner, prosent med lav inntekt¹ og prosent med høy inntekt²

	Kvinner			Menn		
	Storby	Regionalt tettsted	Mindre tettsted	Storby	Regionalt tettsted	Mindre tettsted
Gjennomsnitt i kroner	95 700	99 000	100 800 ³	99 400	103 500	85 800
Andel med lav inntekt ¹	59	58	60	55	50	66
høy inntekt ²	8	10	7	7	6	6

¹ Andel i vedkommende gruppe som tilhører de tre laveste desiler i en fordeling av disponibel inntekt blant alle unge 20-34 år. ² Andel i vedkommende gruppe som tilhører de tre høyeste inntektsdesiler i samme fordeling. Grovt sett kan en si at lavinntektsgruppen hadde under 100 000 kroner i disponibel inntekt, høyninntektsgruppen over 150 000 kroner. ³ Den høye gjennomsnittsinntekten for kvinnelige studenter på mindre tettsted skyldes at én student hadde en kapitalinntekt på over 2 millioner kroner. Dersom vi holder denne personen utenfor når vi beregner gjennomsnittlig disponibel inntekt, blir gjennomsnittet 7 000 kroner lavere.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Inntektsregisteret 1997, Statistisk sentralbyrå.

Tre av fem kvinnelige studenter tilhører lavinntektsgruppen. Dette gjelder enten de studerer i storby eller på et mindre tettsted. Det er bare blant mannlige studenter at det er inntektsforskjeller å snakke om mellom de som studerer i storby og de som studerer på mindre steder (se tabell 3.7).

Studiestøtten betyr noe mer for de som studerer på mindre tettsteder, enn for de som studerer i storby. For mannlige studenter på mindre steder utgjorde studiestøtten 51 prosent av disponibel inntekt i 1997, for mannlige studenter i storby 44 prosent. For kvinnelige studenter på mindre steder utgjorde studiestøtten nær 50 prosent⁷ av disponibel inntekt, for kvinnelige studenter i storby bare 41 prosent (se vedleggstabell B6). Både for kvinner og menn gjelder det at de som studerer i storby, baserer seg på inntekt fra eget arbeid i større grad enn de som studerer på mindre steder. Blant storbystudentene oppgav 23 prosent av kvinnene og 21 prosent av mennene inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde. Blant studentene på mindre steder var arbeidsinntekt hovedinntektskilde for 11 prosent av studentene, både for de kvinnelige og de mannlige.

Hjemmeboende har to tredeler av inntekten til borteboende studenter

Studenter som fortsatt bor hjemme hos foreldrene, har oftere jobb ved siden av studiene enn de som har flyttet hjemmefra, og de oppgir oftere enn de borteboende at de jobber for å unngå å ta opp (fullt) studielån (Lyngstad og Øyangen 1999). I gjennomsnitt er det likevel de som har flyttet hjemmefra, som har høyest yrkesinntekt, 54 800 kroner i gjennomsnitt i 1997 mot de hjemmeboendes 47 400 kroner. Til tross for dette oppgav nesten 46 prosent av de hjemmeboende studentene inntekt av eget arbeid som hovedinntektskilde vårsemesteret 1998, bare 15 prosent av de borteboende. Samtidig oppgav 80 prosent av de borteboende og 42 prosent av de hjemmeboende studiestøtten som viktigste inntektskilde (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A78 og A79). I 1997 mottok hjemmeboende studenter i gjennomsnitt 25 000 kroner

i støtte fra Lånekassen, herav 3 000 kroner i stipend. Borteboende studenter mottok 43 500 kroner. Av dette utgjorde stipendet 13 400 kroner. Alt i alt hadde hjemmeboende studenter en disponibel inntekt (inklusive studielån) som utgjorde to tredeler av inntekten til borteboende studenter i 1997, henholdsvis 67 700 og 100 300 kroner i gjennomsnitt.

Støtte fra foreldrene betyr trolig lite

1 prosent av studentene som hadde flyttet hjemmefra og 9 prosent av de som fortsatt bodde hos foreldrene, oppgav pengestøtte fra foreldre som viktigste inntektskilde. Støtten fra foreldre er tidligere anslått til 5 000 - 10 000 kroner pr. år i gjennomsnitt.⁸ I tillegg oppgav 4 prosent av de borteboende at pengestøtte fra ektefelle/samboer var hovedinntektskilden. Både hjemmeboende og borteboende studenter mottar nok også en del mer indirekte støtte fra andre husholdningsmedlemmer enn disse tallene skulle tilsi. De fleste studentene som bor hjemme, bor gratis. Bare 18 prosent betaler for seg (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A74). Mange studenter som har flyttet hjemmefra, er gifte eller samboende. 18 prosent av de gifte/samboende studentene med barn oppgav at pengestøtten fra ektefelle/samboer var hovedinntektskilde, 36 prosent at denne støtten var viktigste biinntektskilde (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A23). Men i tillegg til slik direkte pengestøtte vil det i mange parforhold (både i de med og i de uten barn) foregå en viss uformell omfordeling gjennom at den som har høyest inntekt betaler for en større andel av det felles forbruket, enn den som har lavere inntekt. I det følgende skal vi se litt nærmere på hvor mange av studentene som lever i parforhold hvor vi kan forvente at en slik indirekte omfordeling finner sted.

⁷ 49 prosent hvis vi holder en ekstremverdi utenfor beregningene (se note 3 til tabell 3.7), ellers 45 prosent.

⁸ Anslaget kan være noe for lavt (se fotnote 6).

4. Husholdningsinntekt

Begge ektefeller/samboere yrkesaktive i ett av fire studentpar

Både blant kvinnelige og mannlige gifte eller samboende kvinnelige studenter med barn var flertallet av de ikke-studerende ektefellene eller samboerne i arbeid.⁹ Bare 3 prosent av de kvinnelige studentene i denne gruppen hadde ektefelle/samboer som ikke arbeidet, 13 prosent av mennene. Noen av disse var kanskje hjemmeværende.

For å betraktes som *yrkesaktiv* er det ikke nok å ha hatt en tilfeldig jobb. Da må arbeidsforholdet være av en viss varighet eller ha et visst omfang. I statistikken er det vanlig å betrakte de som arbeider minst 10 timer pr. uke som yrkesaktive.¹⁰ Det skal vi også gjøre her. Ektefellene/samboerne til de gifte eller samboende studentene er ofte yrkesaktive, i den forstand at de jobber minst ti timer pr. uke, men det er også mange av de gifte/samboende studentene selv. I ett av fire studentpar¹¹ (26 prosent) var begge ektefellene/samboerne yrkesaktive våren 1998, i 16 prosent av studentparene var det ingen yrkesaktive og i 58 prosent var bare en av ektefellene/samboerne yrkesaktiv. Mens de yngste studentene var overrepresentert i par uten yrkesaktive, var de eldste overrepresentert i par der begge var yrkesaktive (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A24).

I 78 prosent av studentparene var arbeidsinntekt den viktigste inntektskilden til minst en av ektefellene/samboerne, i 14 prosent var lån/stipend hovedinntektskilden for begge. Og som ventet: andelen som er mest avhengig av støtten fra Lånekassen, er høyest blant de yngste, mens andelen som i større grad baserer seg på inntekt fra eget arbeid, er høyest blant de eldste. 59 prosent av de eldste studentparene hadde en samlet

arbeidsinntekt¹² på minst 200 000 kroner, bare 17 prosent av de yngste.

Gifte/samboende kvinnelige studenter har oftere yrkesaktiv ektefelle/samboer enn mannlige studenter som er samboende eller gift. Mennene lever oftere enn kvinnene i parforhold der enten ingen av ektefellene/samboerne er yrkesaktive eller bare den mannlige studenten er yrkesaktiv. Det er først og fremst de gifte/samboende kvinnelige studentene med barn som har yrkesaktiv ektefelle/samboer. To av tre (67 prosent) levde i 1998 i parforhold der bare ektefellen var yrkesaktiv. Blant de uten barn var også nesten halvparten (47 prosent) i denne situasjonen.

Blant gifte/samboende studenter jobber kvinnene mindre enn mennene, men de lever oftere enn de mannlige studentene sammen med en partner som er yrkesaktiv. Dette bidrar i sin tur til at det er langt flere kvinnelige enn mannlige gifte/samboende studenter som lever i husholdninger der husholdningen samlet sett har arbeidsinntekt av en viss størrelse. 58 prosent av gifte/samboende kvinnelige studenter med barn lever i parforhold der ektefellens/samboerens samlede arbeidsinntekt er på minst 20 000 kroner pr. måned. Bare 29 prosent av de mannlige studentene som lever i parforhold, er i samme situasjon.

Det er også verdt å merke seg, at mens det blant gifte/samboende kvinnelige studenter først og fremst er de som lever i par med barn at parets samlede arbeidsinntekt er på 20 000 kroner eller mer pr. måned, så er det blant de mannlige gifte/samboende studentene, først og fremst blant de uten barn, at paret har en samlet arbeidsinntekt på dette nivået (Lyngstad og Øyangen 1999:30).

Ett av tre par med bruttoinntekt over 300 000 kroner

Ett av tre ektepar/samboerpar (32 prosent) med minst én student hadde våren 1998 en bruttoinntekt¹³ på

⁹ Spørsmålet studentene ble stilt, lød slik: "Har ektefellen/samboeren din hatt inntektsgivende arbeid dette semesteret, altså våren 1998?"

¹⁰ Jf. definisjonen av yrkesaktiv i levekårsundersøkelsene og i arbeidskraftundersøkelsene (AKU).

¹¹ Med studentpar forstås her et ektepar eller samboerpar hvor minst en av de gifte/samboende er registrert som student.

¹² Siden vi ikke har inntektsopplysninger fra Inntektsregisteret 1997 for intervjuobjektets ektefelle/samboer, baserer vi oss her på inntektsopplysningene som er innhentet gjennom intervjuet.

minst 300 000 kroner. De samme gruppene par med gifte/samboende studenter som har høy månedlig arbeidsinntekt, har naturlig nok også høy årlig bruttoinntekt. Andelen med en bruttoinntekt av denne størrelsen var høyere blant eldre enn blant yngre, høyere blant par med barn enn blant par uten barn.

Støtten fra Lånekassen jevner ut noe av inntektsforskjellen mellom studentpar med høy og lav bruttoinntekt. For 83 prosent av gifte/samboende studenter som bodde i husholdninger med bruttoinntekt lavere enn 100 000 kroner, var støtten fra Lånekassen viktigste inntektskilde. 33 prosent av de i husholdninger med bruttoinntekt på 300 000 kroner eller mer oppgav Lånekassen som hovedinntektskilde. Selv om støtten fra Lånekassen virker utjevne, er det altså en god del blant de med høy inntekt fra andre kilder som mottar så stor støtte fra Lånekassen at de betrakter den som viktigste inntektskilde (Lyngstad og Øyangen 1999:30).

De "egentlige" studenthusholdningene har lav husholdningsinntekt

I de ordinære innteks- og formuesundersøkelsene samler man inn gode husholdningsopplysninger (hvem som bor i samme husholdning som hvem) gjennom intervju og gode inntektsopplysninger om alle husholdningsmedlemmene fra ulike registre. Ved hjelp av disse opplysningene kan man beregne husholdningens ekvivalentinntekt eller inntekt pr. forbruksenhet. Dette anses for å være et bedre mål for husholdningens og dermed det enkelte husholdningsmedlems økonomiske levekår enn de inntektsbegrep vi hittil har operert med (individuell disponibel inntekt, husholdningens bruttoinntekt). Ved å nytte dette inntektsbegrepet tar man i prinsippet hensyn til at det innebærer visse stordriftsfordeler at flere personer bor i samme husholdning (se kapittel 2).

Gjennom arbeidet med "Utjamningsmeldinga" (St. meld. nr. 50 1998-99) skilte man ut de husholdningene som mottok studielån i løpet av inntektsåret (1996) og der husholdningens hovedperson (hovedinntektstakeren) er student, i den forstand at han eller hun ikke er yrkestilknyttet¹⁴ eller trygdemottaker¹⁵. På denne måten fikk man skilt ut de "egentlige studenthusholdningene", det vil si de som i hovedsak forsørger seg ved hjelp av studiestøtten.

Resultatene fra denne undersøkelsen (Epland 1999) viser at studenthusholdningene i gjennomsnitt hadde 89 000 kroner til disposisjon i 1996. I dette beløpet er utbetalt studielån inkludert. For å kunne sammenligne med andre grupper må vi beregne ekvivalentinntekten¹⁶ (se over). Den utgjorde 78 500 kroner i 1996. Dette var noe mer enn enslige studenter hadde å rutte med (72 400 kroner), men langt mindre enn andre unge enslige. I gjennomsnitt hadde studenthusholdningene en ekvivalentinntekt tilsvarende to tredeler (66 prosent) av gjennomsnittsinntekten til alle enslige personer under 30 år (eksklusive studenter) (119 100 kroner), enslige studenter bare 61 prosent (se tabell 4.1).

Studenthusholdningene under ett fikk nesten tre fire-deler (73 prosent) av sin disponible inntekt (inklusive studielån) i form av overføringer, inklusive stipend (25 600 kroner) og studielån (39 400 kroner) i 1996. Enslige studenter fikk bare 55 prosent av sin inntekt fra overføringer og studielån (se tabell 4.1). Dette skyldes trolig at det er en del barnefamilier som mottar barne-relaterte overføringer (som for eksempel barnetrygd, overgangsstønad og forsørgerfradrag) blant de studenthusholdningene som ikke er enslige.

Tabell 4.1. Inntektsregnskap for studenthusholdninger¹, enslige studenter og for andre enslige under 30 år. 1996. Kroner

	Alle studenthusholdninger	Enslige studenter	Andre enslige under 30 år
	Kroner		
Yrkesinntekt	25 000	20 800	142 800
+ Kapitalinntekt	2 200	1 100	2 000
+ Overføringer	25 600	17 700	14 100
= Samlet inntekt	52 800	39 600	159 000
- Skatt	3 300	2 300	39 900
+ Studielån	39 400	35 100	0 ²
= Disponibel inntekt ²	89 000	72 400	119 100

¹ Husholdninger som mottok studielån i løpet av inntektsåret (1996) og der husholdningens hovedperson (hovedinntektstakeren) er student, i den forstand at han eller hun ikke er yrkestilknyttet eller trygdemottaker (se fotnote 12 og 13).

² Egentlig: Inntekt etter skatt + studielån. Renteutgifter er ikke trukket fra. Boliginntekt, slik denne registreres i skatteligningen, er ikke lagt til (se vedlegg C). ³ Det vil nok være en del som mottar studielån også i denne gruppen (jf. definisjonen av studenthusholdning i note 1), men gjennomsnittsbeløpet er neppe særlig stort (jf. vedleggstabell A2). Siden vi ikke har opplysninger om beløpets størrelse, har vi forutsatt at denne gruppen ikke mottar studielån.

Kilde: Innteks- og formuesundersøkelsen for husholdninger 1996, Statistisk sentralbyrå.

¹³ Opplysninger innhentet gjennom intervjuet. Med bruttoinntekt menes her inntekt før fradrag og skatt er trukket fra. Lån og stipend fra Lånekassen er ikke regnet med. Vi vet ikke om studentene i utvalget har oppfattet spørsmålet slik at de skulle ta med både skattepliktige og skattefrie inntekter når de anslo størrelsen på sin egen og ektefellens/samboerens bruttoinntekt.

¹⁴ For å bli klassifisert som yrkestilknyttet må en person ha en yrkesinntekt (lønn og næringsinntekt) som er større enn folketrygdens minsteytelse til en enslig (minstepensjon). I 1996 var dette beløpet på 65 300 kroner.

¹⁵ I gruppen trygdemottakere inngår personer som har skattbare overføringer fra folketrygden som viktigste inntektskilde.

¹⁶ Her benyttes en ekvivalensskala der forbruksvekten = roten av antall husholdningsmedlemmer. Se imidlertid også fotnote 2 og 17.

5. Forbruk

5.1. Forbruksnivå

I undersøkelsen om Studenters levekår 1998 ble studentene i utvalget stilt en rekke spørsmål om hvor mye penger de brukte pr. uke, pr. måned, pr. semester eller pr. år til ulike varer og tjenester. Disse opplysningene er her brukt til å anslå forbruksnivå og forbrukssammensetting for studenter. Forbrukstallene er imidlertid beheftet med stor grad av usikkerhet. Det må vi ta hensyn til, spesielt når vi sammenligner med andre grupper (Lyngstad og Øyangen 1999: 43).

Studenter har lavere forbruk enn andre unge, ...

I tabell 5.1 er likevel forskjellene mellom studentenes forbruk og forbruket til de gruppene vi sammenligner dem med, såvidt store og entydige at vi må kunne stole på at tabellen, i hvert fall i grove trekk, gir et riktig bilde av forskjellen mellom studenters og andre gruppers forbruksnivå. Hovedkonklusjonen er at studentene i gjennomsnitt har et lavere forbruk enn andre grupper det er naturlig å sammenligne dem med. Enslige aleneboende studenter har et månedlig forbruk som tilsvarer om lag 110 000 kroner pr. år eller 45 000 - 50 000 kroner mindre enn alle enslige under 45 år. Også de andre studentgruppene har lavere forbruk enn tilsvarende grupper i befolkningen som helhet. Enslige forsørgere som studerer, har lavere forbruk enn enslige forsørgere generelt, studentpar uten barn lavere enn alle yngre par uten barn og studentpar med barn lavere enn alle par med små barn (se tabell 5.1, kolonne 1 og 3).

Vi kan ikke uten videre tolke forbruksutgift pr. husholdning som et mål på husholdningens økonomiske velferd eller økonomiske levekår. Da må vi ta hensyn til at enpersonhusholdninger ikke trenger å bruke like mange penger som en flerpersonghusholdning for å ha det like bra, økonomisk sett. Kort sagt: Først når vi har beregnet husholdningens forbruk pr. forbruksenhet (se kolonne 2 og 4) er det meningsfullt å sammenligne ensliges forbruk med for eksempel enslige forsørgeres forbruk. Husholdningens forbruk pr. forbruksenhet (ekvivalent forbruk) beregner vi på samme måte som inntekt pr. forbruksenhet (ekvivalentinntekt) (se kapittel 4).

... også når vi tar hensyn til at studentenes husholdninger er mindre

Barnefamiliene blant studentene har noe færre barn enn de barnefamiliene vi sammenligner dem med. Når vi beregner forbruksutgift pr. forbruksenhet, får vi også tatt hensyn til denne forskjellen. Vi ser at det fortsatt er betydelige forskjeller i forbruksnivå, også når vi har tatt hensyn til at flerpersonghusholdninger må bruke mer penger for å oppnå samme forbruksnivå eller økonomiske velferd som enpersonhusholdninger og sammenligner forbruksutgift pr. forbruksenhet (se tabell 5.1, kolonne 2 og 4). Størst er forskjellen mellom studentpar uten barn og alle yngre par uten barn (ca. 60 000 kroner). Minst er forskjellen blant barnefamiliene. Enslige forsørgere som studerer, har en forbruksutgift pr. forbruksenhet som ligger ca. 25 000 kroner under gjennomsnittet for alle enslige forsørgere, studentpar med barn ca. 30 000 kroner under alle par med små barn.

Tabell 5.1. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning og pr. forbruksenhet¹. Studenter 1998 og alle 1996/1997. 1998-kroner²

	Studenter 1998		Alle 1996/1997		
	Pr. husholdning (1)	Pr. forbruksenhet (2)	Pr. husholdning (3)	Pr. forbruksenhet ³ (4)	
Alle	157 700	120 700	Alle	233 100	155 400
Enslige, aleneboende	112 000	112 000	Enslige under 45 år	158 000	158 000
Enslige forsørgere	176 400	115 800	Enslige forsørgere	217 700	140 500
Par uten barn	196 000	137 900	Par uten barn 16-44 år	279 000	197 300
Par med barn	257 700	133 100	Par med barn 0-6 år	329 000	163 100

¹ Forbruksvekten er lik roten av antall husholdningsmedlemmer. ² Konsumprisindeksen januar 1998. ³ For husholdningene som inngikk i Forbruksundersøkelsen 1996/1997 har det ikke vært mulig å beregne forbruksutgift pr. forbruksenhet for hver enkelt husholdning. I stedet er gjennomsnittlig forbruksvekt beregnet for hver gruppe av husholdninger, for eksempel for alle par med små barn, på grunnlag av gjennomsnittlig antall husholdningsmedlemmer i gruppen. Deretter er gruppens gjennomsnittsforkbruk dividert med dens gjennomsnittlige forbruksvekt.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Forbruksundersøkelsen 1996/1997, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 5.2. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. forbruksenhet¹ for husholdninger med studenter, etter alder og studiested. Alle husholdninger med studenter og enslige, aleneboende studenter. 1998. Kroner

	Alle	Alder			Studiested		
		Under 25 år	25-29 år	30 år og over	Storby	Regionalt tettsted	Mindre tettsted
Alle	120 700	112 300	130 200	131 900	124 800	116 200	107 500
Enslige	112 000	106 900	123 400	123 400	115 100	110 000	102 000

¹ Husholdningens forbruksvekt er lik roten av antall husholdningsmedlemmer.

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 5.3. Andel av utgifter til matvarer, til bolig, til transport og til ferie og fritid i grupper av husholdninger, etter familiefase. Studenter 1997-1998 og alle 1996-1997. Prosent av total forbruksutgift

	Matvarer ¹		Bolig ²		Transport ³		Ferie og fritid ⁴	
	Studenter	Alle	Studenter	Alle	Studenter	Alle	Studenter	Alle
Enslige ⁵	21	8	24	26	11	18	23	18
Enslige forsørgere	23	13	27	25	11	10	12	16
Par uten barn ⁶	20	11	24	20	13	15	19	16
Par med små barn ⁷	25	13	23	20	13	12	13	14

¹ For studentene: mat og andre dagligvarer. ² Utgifter til bolig, lys og brensel. I undersøkelsen om Studenters levekår 1998 ble det ikke skilt mellom renter og avdrag på boliglån. For studenter er derfor også avdrag på boliglån inkludert. ³ Eksklusive kjøp av bil. ⁴ Fritidssysler, restaurantbesøk og feriereiser. ⁵ Alle enslige under 45 år. ⁶ Studenter uansett alder. ⁷ Alle par uten barn hvor eldste person er under 45 år. Studenter uansett alder. ⁸ For studentene: par med barn uansett barnets alder.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Forbruksundersøkelsen 1996-1997, Statistisk sentralbyrå.

Det ser også ut til at studenter som lever i par, har høyere forbruk pr. forbruksenhet (rundt 135 000 kroner) enn studenter som ikke lever i par (110 000 - 115 000 kroner) (se tabell 5.1, kolonne 2). Generelt i befolkningen har yngre enslige et noe høyere forbruk pr. forbruksenhet enn enslige forsørgere, omtrent på samme nivå som par med små barn. Yngre par uten barn kommer best ut (tabell 5.1, kolonne 4).

Sammenligninger av inntekt pr. forbruksenhet (ekvivalent forbruk) mellom husholdningstyper av ulik størrelse og sammensetting er imidlertid svært følsomme for hvilken ekvivalensskala (det vil si hvilke forutsetninger) som er valgt. Andre ekvivalensskalaer med andre forutsetninger om stordriftsfordeler ved at flere bor i samme husholdning og/eller om kostnader ved å ha barn, kan gi helt andre resultater. Hadde vi for eksempel benyttet OECD-skalaen, ville barnefamilieene ha kommet dårligst ut, både blant studentene og i den yngre del av befolkningen som helhet. Det er nå vanlig å anta at OECD-skalaen med dagens forbrukssammensetting legger for liten vekt på stordriftsfordelene ved at flere personer bor i en og samme husholdning. Derfor er den etter hvert blitt erstattet av en annen og antatt riktigere skala.¹⁷

På grunn av usikkerheten som hefter ved valg av ekvivalensskala, er sammenligningen av forbruksnivået

¹⁷ I OECD-skalaen teller første voksne i husholdningen 1, øvrige voksne 0,7 og hvert barn 0,5. I skalaen som benyttes i dette notatet, er husholdningens forbruksvekt lik roten av antall husholdningsmedlemmer. Barn teller likt med voksne, uansett barnets alder. Konsekvensen blir for eksempel at et par uten barn ifølge OECD-skalaen må ha et forbruk som er 1,7 ganger større enn forbruket til en enslig for å oppnå samme økonomiske velferdsnivå. Etter den skalaen som er benyttet her, trenger paret bare å ha et forbruk som er ca. 1,4 ganger større enn forbruket til en enpersonhusholdning for å ha samme velferd.

mellom grupper av studenter etter alder og studiested i tabell 5.2 gjort på to ulike måter. Innenfor hver av undergruppene sammenlignes gjennomsnittlig forbruksutgift pr. forbruksenhet (1) for alle ikke-hjemmeboende studenters husholdninger og (2) for enslige, aleneboende studenter. For de enslige studentene er gjennomsnittlig forbruksutgift pr. forbruksenhet uavhengig av valg av skala.

De yngste har lavere forbruk enn de litt eldre studentene, ...

Vi ser at de yngste studentene har et langt lavere forbruk pr. forbruksenhet enn de som er noe eldre. Dette gjelder enten vi sammenligner husholdningene til alle studentene i vedkommende aldersgruppe eller vi begrenser oss til å sammenligne enslige, aleneboende studenter.

... og studenter i storby høyere enn de på mindre steder

Tabell 5.2 viser også at studenter i storby har et høyere forbruk enn studenter på mindre steder, og igjen gjelder dette både når vi sammenligner alle studenthusholdninger og når vi holder oss til de enslige, aleneboende studentene.

5.2. Forbrukets sammensetting

Studentene bruker mer på mat enn andre unge, ...

Enslige studenter bruker mer penger på mat enn andre enslige unge, men forskjellen er ikke så stor som tabell 5.3 tyder på. For studentene inkluderer tallet også andre "dagligvarer" enn mat. For alle unge under 45 år omfatter det bare mat. Slik spørsmålet var stilt i undersøkelsen av studenters levekår og forbruk, er det ikke mulig å skille utgifter til mat fra utgifter til andre dagligvarer. Det er heller ikke publisert tall for alle

unge under 45 år, som gir oss mulighet til å si hvor mye de brukte på andre dagligvarer enn matvarer. Hvis vi forutsetter at andre "dagligvarer" er alle typer varer som man kan få kjøpt i en dagligvarebutikk (brus, rengjøringsmidler, toalettartikler, emballasje, enkelt husgeråd, aviser, sokker, undertøy mv.) i tillegg til matvarer, så kan vi på grunnlag av tall fra forbruksundersøkelsene anslå at 4-5 prosent av total forbruksutgift til gjennomsnittshusholdningen gikk til slike varer. Selv om vi antar at studentene bruker det dobbelte av dette, 10 prosent av total forbruksutgift, til andre dagligvarer enn matvarer, ville de fortsatt bruke en høyere andel av sin totale forbruksutgift på mat enn det andre unge gjør.

... mindre til reiser og transport, ...

En annen viktig forskjell mellom enslige studenter og andre unge enslige er at studentene bruker en langt mindre andel av sine totale forbruksutgifter til reiser og transport enn andre unge gjør. Men igjen, forskjellen er ikke så stor som tabell 5.3 tyder på. Studentene ble ikke spurt om utgifter til kjøp av bil. For alle enslige under 45 år utgjorde posten kjøp av egne transportmidler vel 7 prosent av total forbruksutgift. Men selv om vi forutsetter at de enslige studentene brukte en tilsvarende andel av sine totale forbruksutgifter til kjøp av bil, ville likevel den samlede utgiftsandelen til reiser og transport ligge godt under den tilsvarende andelen for alle enslige unge. Studenter med barn bruker derimot omtrent like stor andel av totalforbruket til transport som alle unge i samme livsfase.

Studentene har lavere boutgifter enn andre unge, men mange grupper av studenter må bruke en høyere andel av sine totale forbruksutgifter på å bo enn tilsvarende grupper blant andre unge. Det eneste unntaket er enslige studenter. De har høyere boutgiftsbelastning enn andre unge enslige. Vi kommer tilbake til studentenes boforhold og boligøkonomi i kapittel 7.

... og mer til ferie og fritid

Enslige studenter og andre enslige unge bruker omtrent like stor andel av totalforbruket på fritidssysler (9 prosent) (Lyngstad og Øyangen 1999:46). Men når vi også legger til restaurant- og kafebesøk og feriereiser, blir utgiftsandelen størst for studentene, 23 sammenlignet med 18 prosent. I dette tilfellet er forskjellene større mellom de ulike studentgruppene enn mellom de tilsvarende gruppene blant andre unge. Barnefamilieene blant studentene bruker bare 12-13 prosent av forbruket, og langt mindre enn de uten barn, på ferie og fritid. Blant alle unge er det mindre forskjell de ulike gruppene imellom når det gjelder utgiftsandelen som går til slike formål (se tabell 5.3).

5.3. Forbruksutvikling

I 1973-1974 ble det gjennomført en forbruksundersøkelse for skoleungdom og studenter. Siden det også ble gjennomført en ordinær forbruksundersøkelse i 1973, betyr det at vi har mulighet til å sammenligne

forbruksutviklingen for studenter og andre unge. Vi holder oss til enslige, aleneboende.

Studentene har hatt dårligere forbruksutvikling enn andre unge

For 25 år siden hadde enslige unge under 40 år et forbruksnivå som lå et sted mellom 17 og 24 prosent over enslige, aleneboende studenters forbruk. Mer presis kan vi dessverre ikke være, siden det ikke er publisert gjennomsnittstall for alle studenter fra undersøkelsen i 1973-1974. Tallene fra den nye studentundersøkelsen 1998 og den generelle forbruksundersøkelsen 1996-1997 kan tyde på at dette forholdstallet nå har økt til et sted i nærheten av 40 prosent (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell 7.1).

Men sammenligningene halter. Studentundersøkelsen 1973-1974 bygde på den metoden som benyttes i de generelle forbruksundersøkelsene (utgiftshefter). Tallene derfra skulle dermed være godt sammenlignbare med tallene fra den generelle forbruksundersøkelsen i 1973. Problemet er, som tidligere nevnt, at metoden som ble benyttet til å samle inn forbruksopplysninger i undersøkelsen om studenters levekår i 1998 (spørreskjemaspørsmål), avvek både fra den tidligere studentundersøkelsen og fra de generelle forbruksundersøkelsene, og at sammenligningene mellom studentenes forbruk i 1973-1974 og i 1998 derfor er beheftet med stor grad av usikkerhet.

Konklusjonen må likevel bli at studentene har hatt en noe dårligere forbruksutvikling i løpet av de siste 25 år enn andre unge. Hvor mye dårligere, kan vi ikke si noe om.

Mens alle andre grupper har fått redusert matvareutgiftens andel av total forbruksutgift, kan det se ut til at studentenes matvareandel ikke har blitt redusert. Alle enslige under 40 år brukte 14 prosent av total forbruksutgift til matvarer i 1973 (Statistisk sentralbyrå 1975a). I 1996-1997 var matvareandelen for enslige under 45 år¹⁸ 8 prosent. Men for studentene kan det se ut til at matvareandelen har økt eller i beste fall at den ligger på omtrent samme nivå i 1997-1998 som i 1973-1974 (15 prosent). Studentene brukte i 1997-1998 22 prosent av sine totale forbruksutgifter til "dagligvarer". Dette omfatter imidlertid noe mer enn utgifter til matvarer (se ovenfor). Mye av forskjellen (mellom de 15 og de 22 prosent) kan trolig forklares ved at andre "dagligvareutgifter" enn matvareutgifter er inkludert i 1998-tallet.

Mer til bolig, mindre til fritid enn for 25 år siden

Vi er på tryggere grunn når det gjelder boutgifter og utgifter til fritidssysler. Mens boutgiftsbelastningen har økt, har andelen av total forbruksutgift som går til fri-

¹⁸ I 1996/97 ble det benyttet en annen aldersinndeling i den publiserte statistikken enn i 1973.

tidssysler, gått ned. I 1973-1974 brukte enslige borteboende studenter (ved universiteter og vitenskapelige høyskoler) 15 prosent av sin totale forbruksutgift til boutgifter, i 1997-1998 brukte enslige studenter 24 prosent (se tabell 5.3). Studentene bruker altså en større andel av sin totale forbruksutgift til boutgifter i dag enn for 25 år siden. Men også andre unge har opplevd en tilsvarende økning i boutgiftsandelen. I 1973 brukte enslige under 40 år i gjennomsnitt 13 prosent av sin totale forbruksutgift til bolig. I 1996-1997 brukte enslige under 45 år 26 prosent av total forbruksutgift til samme formål (se tabell 5.3).

Mens boutgiftsandelen for studentene har økt, bruker de en stadig mindre andel på fritidssysler. I 1973-1974 brukte borteboende ugifte studenter ved universiteter og vitenskapelige høyskoler 15 prosent av total forbruksutgift til fritidssysler (13 prosent for studentene ved andre høyskoler). I 1997-1998 gikk bare 9 prosent av enslige aleneboende studenters forbruk til fritid. Og her ser det ikke ut til at andre unge har fulgt samme mønster. I 1973 brukte i gjennomsnitt enslige under 40 år 10-11 prosent av sin samlede forbruksutgift på fritidssysler (Statistisk sentralbyrå 1975b). I 1996-1997 brukte enslige under 45 år 9 prosent av total forbruksutgift til fritidsformål (Lyngstad og Øyangen 1999:44).

5.4. Regionale forskjeller i studenters forbruk

Studenter i storby betaler mest for bolig, ...

Enslige, aleneboende studenter i storby har i gjennomsnitt 13 000 kroner mer i årlig forbruksutgift enn de som bor og studerer på mindre tettsteder. Forskjellen kan bare delvis forklares ved at storbystudentene har høyere boutgifter. I tillegg bruker de også mer penger enn studenter på mindre steder på det man kanskje kan betegne som "luksusforbruk", det vil si på kafé- og restaurantbesøk og på feriereiser.

... og bruker mest på uteliv og feriereiser

Av tabell 5.4 ser vi at boutgiftene til studenter i storby i gjennomsnitt er om lag 5 000 kroner høyere enn boutgiftene til studenter på mindre steder, og at boutgiftsbelastningen (beregnet som boutgiftenes andel av total forbruksutgift) er noe høyere. Men vi ser også at boutgiftene ikke kan forklare hele forskjellen (på 13 000 kroner) mellom de to gruppenes forbruksnivå. Resten av forskjellen kan i stor grad forklares ved at storbystudentene også bruker mer penger på kafé- og restaurantbesøk (3 000 kroner mer) og på feriereiser (2 000 kroner mer) enn de som studerer på mindre tettsteder (Lyngstad og Øyangen 1999:47).

Tabell 5.4. Total forbruksutgift, boutgifter og boutgiftsbelastning¹ for enslige, aleneboende studenter etter studiested. 1998. Kroner og prosent

Studiested	Total forbruksutgift	Boutgift	Boutgiftsbelastning ¹
	Kroner	Kroner	Prosent
Storby med omegn	115 100	27 300	24
Regionalt senter	110 000	24 800	23
Mindre tettsted	102 000	22 100	22

¹ Boutgifter i prosent av total boutgift.

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

6. Økonomiske problemer

Få har problemer med løpende utgifter, ...

Bare et lite fåtall (4 prosent) av studentene rapporterer at de ofte har problemer med å klare sine løpende utgifter. Dette er omtrent som for annen ungdom (se tabell 6.1). Andelen varierer svært lite mellom ulike grupper av studenter. Bare blant enslige forsørgere som studerer, er det noen flere som ikke får pengene til å strekke til, men likevel færre enn blant enslige forsørgere flest. 15 prosent av de enslige forsørgerne i utvalget hadde ofte hatt problemer med å klare løpende utgifter (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A32), 21 prosent av alle enslige forsørgere var i samme situasjon (Statistisk sentralbyrå 1996).

... flere har problemer med uforutsette regninger, ...

Derimot er det hele 34 prosent av studentene som svarer at de ikke ville ha hatt mulighet til å klare en uforutsett regning på 3 000 kroner gjennom mesteparten av 1997. Blant alle unge 20-34 år var det 29 prosent som var i samme situasjon (Levekårsundersøkelsen 1997). Andelen kvinnelige studenter som ville ha fått problemer med en uforutsett regning var større enn andelen mannlige studenter, og det var flere som hadde slike betalingsproblemer blant de yngste enn blant de eldre studentene. Mest markant er likevel forskjellen mellom enslige forsørgere og par. Blant enslige forsørgere ville halvparten (55 prosent) ikke greie en uforutsett regning på 3 000 kroner, blant gifte/samboende med og uten barn: vel én av fire (27 prosent) (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A32).

... men bare 1 prosent mottar sosialhjelp

Likevel er det bare 1 prosent av studentene som oppgir at de bor i husholdninger som har mottatt sosialhjelp i løpet av de siste 12 månedene.¹⁹ Dette er noe lavere enn det som er tilfelle blant annen ungdom. Blant menn i aldersgruppen 16-24 år bodde 9 prosent i husholdninger som hadde mottatt sosialhjelp i 1995. 11 prosent av alle unge kvinner var i denne situasjonen (Statistisk sentralbyrå 1996).

Kriteriene for at studenter skal få sosialhjelp er svært strenge. Hovedregelen er at Lånekassen skal dekke utgifter til livsopphold i studieårets ti måneder og at sosialhjelp bare unntaksvis skal gis i denne perioden, fortrinnsvis da i form av lån (Sosial- og helsedepartementet 1998). Disse strenge reglene har ført til at sosialhjelp gis langt sjeldnere til studenter enn til annen ungdom. I den grad man betrakter det å motta sosialhjelp som en indikator på at vedkommende har alvorlige økonomiske problemer, vil dermed andelen sosialhjelpsmottakere undervurdere andelen studenter med alvorlige økonomiske problemer sammenlignet med annen ungdom.

Tabell 6.1. Andel med ulike typer betalingsproblemer. Kvinner og menn. Studenter 1998 og alle 20-34 år. 1997. Prosent

	Studenter		Alle 20-34 år	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Ofte problemer med løpende utgifter	5	3	3	4
Problemer med uforutsett regning på 3 000 kroner	37	29	35	24

Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1997, Statistisk sentralbyrå.

¹⁹ Denne prosentandelen bygger på opplysninger fra Inntektsregisteret 1997, ikke på opplysninger fra spørreskjema, slik som i Lyngstad og Øyangen 1999.

7. Materiell standard

7.1. Bolig og boligstandard

Tre av fire studenter leier bolig

Studentene leier i større grad enn andre unge den boligen de bor i, og de fleste leier på det private markedet. Blant enslige studenter er eierandelen særlig lav, trolig ikke vesentlig høyere enn for 25 år siden. Blant gifte og samboende studenter har derimot eierandelen blitt en god del høyere i løpet av samme periode (Lyngstad og Øyungen 1999:36). Nesten tre av fire gifte/samboende studenter med barn eier i dag boligen de bor i.

Både blant studentene og i befolkningen ellers er det de yngste enslige som skiller seg ut med lavest eierandel. Tabell 7.1 tyder på at eierandelen blant de yngste enslige er blitt sterkt redusert fra 1995 til 1997, slik at eierandelen blant alle enslige under 25 år i 1997 er den samme som blant studentene. Nedgangen er imidlertid ikke så dramatisk som tabellen tyder på. Tallet for 1995 er for høyt anslått, kanskje så mye som det dobbelte av hva det burde være (se Andersen 1998).

For resten av gruppene er tendensen den samme som for studentene, med en klart større andel eiere blant par med barn enn blant unge i andre familiefaser. Men for alle grupper unntatt enslige under 25 er eierandelen markert høyere enn blant studentene.

En forklaring på dette kan være inntektsnivået. Selv om de fleste studenter ikke lever bare på lånekassens ytelser, ligger deres inntektsnivå under gjennomsnittsinntekten i hele befolkningen. Levekårsundersøkelsene tyder på at husholdningens økonomi har fått større betydning for boligeie. Økningen i andelen selveiere har vært størst i de øvre inntektsklassene, mens det har vært en nedgang blant de med lavest inntekt (Andersen 1996). Vel så viktig er det nok imidlertid at studenter er i en fase i livet der mye ennå ikke er bestemt. De fleste vet for eksempel lite om hvor de kommer til å få seg jobb, og mange vet ikke hvor lenge de kommer til å bo på studiestedet. Derfor kan friheten og fleksibiliteten ved det å leie ha vel så stor betydning som økonomiske aspekt for om studenter eier eller leier sin bolig.

Tabell 7.1. Andel som eier boligen de bor i, etter familiefase. Studenter våren 1998, alle 1995 og 1997. Prosent

Studenter	1998	Alle	1995	1997
Enslige inntil 25 år	7	Enslige 16-24 år ¹	36	7
Enslige 25 år og eldre	17	Enslige 25-44 år	55	50
Par uten barn	30	Par uten barn 16-44 år	59	63
Enslige forsørgere	43	Enslige forsørgere	61	70
Par med barn	72	Par med yngste barn 0-6 år	84	84

¹ Ikke hjemmeboende. I Levekårsundersøkelsen 1995 gjaldt boligopplysningene for denne gruppen i mange tilfelle foreldrenes bolig.

Kilde: Studenters levekår 1998, Levekårsundersøkelsen 1995 og Levekårsundersøkelsen 1997, Statistisk sentralbyrå.

Studenter har dårligere boligstandard enn andre unge, ...

Både i 1998 og i 1973-1974 var rundt 25 prosent av de enslige, borteboende studentene uten eget bad eller wc. Tallene er imidlertid ikke helt sammenlignbare. For 25 år siden betydde det at studentene hadde vaskestell på rommet og måtte dusje på skolen. Hybelvertens do fikk de nok lov til å bruke. For dagens studenter betyr det at de må dele bad og wc med en eller flere studenter på studentby.²⁰ Blant alle unge er bare 1-2 prosent i dag uten bad eller wc i boligen (Lyngstad og Øyungen 1999:38).

Også på andre måter bor studenter i boliger med dårligere standard enn andre unge. De bor oftere enn andre unge i bolig med fuktighet og råte og med kalde rom (se tabell 7.2), og de bor oftere trangt (se tabell 7.3).

13 prosent av studentene bor i bolig med fuktighet eller råte i beboelsesrom og 17 prosent bor i bolig med oppholdsrom som er kalde eller vanskelige å varme opp. I befolkningen som helhet var det 2 prosent som bodde i boliger med kalde rom og 4 prosent i boliger med fuktighet og råte. Både blant studentene og blant de gruppene de sammenlignes med i tabell 7.2, er det relativt små forskjeller mellom personer i ulike familiefaser. Enslige har ikke vesentlig verre boforhold enn mer etablerte grupper.

²⁰ I 1973-1974 ble de som delte bad med andre på studentby, talt med blant de som har eget bad, i 1998 ble de ikke det.

Tabell 7.2. Andel som bor i bolig med kalde rom, og andel som bor i bolig med fuktighet og råte. Studenter 1998 og alle 1995. Prosent

	Studenter		Alle		
	Rom med fuktighet og råte	Kalde rom	Rom med fuktighet og råte	Kalde rom	
Enslige inntil 25 år ¹	14	19	Enslige 16-24 år ¹	7	4
Enslige 25 år og eldre ¹	12	19	Enslige 25-44 år	7	3
Par uten barn	13	15	Par uten barn 16-44 år	5	5
Enslige forsørgere	13	16	Enslige forsørgere	8	5
Par med barn	10	15	Par med yngste barn 0-6 år	4	2

¹ Hjemmeboende er ikke inkludert.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 7.3. Andel studenter som bor trangt og andel studenter som bor romslig, etter kjønn, alder og familiefase. 1998. Prosent

	Menn		Kvinner	
	Trangt	Svært romslig	Trangt	Svært romslig
Enslige under 25 år	54	9	56	9
Enslige 25-29	51	10	48	14
Enslige forsørgere	:	:	5	12
Par uten barn	15	9	10	12
Par med barn	31	6	23	6

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

... og de bor trangere

I overkant av en tredel (37 prosent) av studentene bodde trangt²¹ våren 1998, mens hver tiende student bodde svært romslig²². Det er de unge og de enslige som i størst grad bor trangt. Blant studenter over 30 år er det halvparten så mange som bor trangt som det er blant studenter under 25 år (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A37). Enslige forsørgere og par uten barn skiller seg klart ut som de gruppene der andelen som bor trangt, er minst. Totalt sett er det flere mannlige enn kvinnelige studenter som bor trangt, men denne forskjellen er det menn i parforhold som skaper (se tabell 7.3). Dette kan ha sammenheng med at mannlige studenter er gift eller samboende med andre studenter, mens kvinnelige studenter i større grad har sysselsatte partnere (se kapittel 4). Blant enslige studenter er andelen som bor trangt, omtrent den samme for kvinner og menn.

Det er noe flere som bor trangt blant studenter enn blant alle unge, og det er færre som bor svært romslig. Andelen enslige studenter som bor trangt, er klart større enn blant alle enslige unge. Dette gjelder både om vi sammenligner med dem under 25 år (35 prosent) og dem i alderen 25 - 44 år (13 prosent). Det

samme mønsteret kommer fram hvis vi ser på andelen som bor svært romslig i de samme gruppene. To av ti (19 prosent) av alle enslige mellom 16 og 24 år bor svært romslig. I gruppen enslige mellom 25 og 44 år bor om lag fire av ti (42 prosent) svært romslig.²³

I dag har så å si alle studenter kokemuligheter i boligen (98 prosent). For 25 år siden hadde bare tre av fire enslige borteboende studenter eget kjøkken eller adgang kjøkken (Lyngstad og Øyangen 1999:38).

7.2. Boutgifter

Studenter har, som vi har sett, jevnt over dårligere bostandard enn alle unge i befolkningen. Dette er ikke nødvendigvis et problem i seg selv, ettersom mange studenter er i en livssituasjon der store deler av fritiden ikke tilbringes i hjemmet. Mange prioriterer å bo billig framfor å ha høy bostandard. Samtidig er det viktig å være klar over at for de aller fleste studenter er ikke dette et reelt valg. Hvis en student skal klare seg på studielån og stipend er det svært begrenset hvor mye de kan betale for å bo, og fortsatt ha penger igjen til andre formål. Spørsmålet blir da hvordan studentenes bostandard og boutgiftsbelastning står i forhold til hverandre sammenlignet med andre unge.

Studenter har lavere boutgifter enn andre unge, ...

Sammenlignet med hele befolkningen har studentene i gjennomsnitt om lag 12 000 kroner mindre i totale boutgifter inkludert lys og brensel.

Et problem som hefter ved denne sammenligningen, er at studentene ble spurt om å oppgi hvor mye de betaler i renter og avdrag på boliglån, og ikke ble spurt om å skille ut hvor mye av dette som var renter. I andre undersøkelser er det vanlig å betrakte renter på boliglån som boutgifter (det vil si: forbruk), mens avdrag

²¹ En person bor trangt dersom 1) personen bor alene og disponerer ett rom, eller 2) personen tilhører en flerpersonshusholdning som disponerer mindre enn ett rom pr. person. Som beboelsesrom regnes ikke kjøkken, bad, entre eller små rom under seks m².

²² En person bor svært romslig dersom 1) personen bor alene og disponerer tre rom eller mer, eller 2) personen tilhører en flerpersonshusholdning der det er minst to rom pr. person. Rom defineres på samme måte som over.

²³ I undersøkelsen om Studenters levekår 1998 ble hjemmeboende studenter ikke stilt spørsmål om boforhold og bostandard, mens de hjemmeboende i de generelle levekårsundersøkelsene har svart på disse spørsmålene. Denne forskjellen gjør at det ikke er uproblematisk å sammenligne de yngste aldersgruppene i studentundersøkelsen og levekårsundersøkelsen med hverandre når det gjelder boligspørsmål. Men selv når vi sammenligner enslige, ikke-hjemmeboende i begge utvalg, er det en større andel av studentene enn av andre unge som bor trangt (Lyngstad og Øyangen 1999: figur 6.2).

Tabell 7.4. Gjennomsnittlige totale boutgifter¹, og boutgiftsbelastning i prosent av totalt forbruk. Studenter 1998 og alle 1996/1997. 1998-kroner² og prosent

	Studenter 1998			Forbruk 1996/1997	
	Kroner	Prosent		Kroner	Prosent
Alle	37 400	24	Alle	50 200	22
Enslige ³	26 000	23	Enslige under 45 år ³	41 100	26
Par uten barn	47 000	24	Par uten barn under 45 år	56 000	20
Enslige forsørgere	47 300	27	Enslige forsørgere	54 100	25
Par med barn	59 600	23	Par med yngste barn 0-6 år	66 600	20

¹ Inkluderer husleie, fellesutgifter, utgifter til lys og brensel og renter på boliglån. For studenter også avdrag på boliglån. ² Konsumprisindeksen for januar 1998.

³ Aleneboende.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Forbruksundersøkelsen 1996/1997, Statistisk sentralbyrå.

på boliglån ikke regnes som forbruk, men som sparing. Dette innebærer at tallene for studentenes totale boutgifter inkluderer avdrag på boliglån, mens tallene for befolkningen som helhet ikke gjør det. Dette behøver imidlertid ikke ha så store konsekvenser for sammenligninger mellom gruppene. De aller fleste studenter er unge, og for unge mennesker med boliglån går trolig de månedlige innbetalingene til banken i stor grad til renter, i mindre grad til avdrag. Dessuten er det relativt få studenter som eier sin egen bolig.

Forskjellen mellom studenter og andre unge er størst blant enslige. Enslige studenter betaler i gjennomsnitt 26 000 kroner for å bo, mens alle enslige under 45 år gjennomsnittlig betaler 41 000 kroner (se tabell 7.4).

... men mange har høyere boutgiftsbelastning

Studentene som bor i flerpersonhusholdninger må i større grad enn enslige studenter konkurrere på det ordinære boligmarkedet. De nyter ikke i samme grad som enslige studenter godt av tilbudet om subsidierte boliger gjennom studentsamskipnadene. Både blant par uten barn, enslige forsørgere og par med barn er forskjellen mellom studentenes og andre unges boutgifter noe mindre enn blant enslige, og studentene i flerpersonhusholdninger har høyere boutgiftsbelastning enn de gruppene vi sammenligner dem med.

7.3. Varige forbruksgoder

Hver annen student eier eller disponerer bil, eldre studenter i større grad enn yngre. Dette er langt mindre enn for andre unge, først og fremst når man sammenligner de yngste studentene med jevnaldrende ikke-studenter.

En av to studenter har bil, to av tre PC

Til tross for et relativt lavt forbruksnivå sammenlignet med andre grupper er det mange studenter som eier varige forbruksgoder. En av fire studenter (25 prosent) eier sin egen bolig, nesten halvparten (45 prosent) eier eller disponerer bil og nesten to av tre (62 prosent) eier PC. I løpet av de siste 12 månedene før de ble intervjuet, hadde en av fire studenter (26 prosent) kjøpt TV, videospiller, radio, CD-spiller eller annet musikkapparat, to av tre (67 prosent) hadde kjøpt eller

Tabell 7.5. Andel personer som eier/disponerer bil i ulike aldersgrupper. Studenter 1998 og alle 20-34 år 1995. Prosent

	Studenter	Alle 20 - 34 år
Under 25 år	33	78
20-29 år	52	84
30 år og over	77	90

Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

fått innbo (møbler, lamper, golvtepper, pyntegjenstander) og en av fem (21 prosent) hadde kjøpt hvitevarer (kjøleskap, kombiskap, fryser, komfyr, mikrobølgeovn, vaskemaskin, tørketrommel) (Lyngstad og Øyangen 1999:47).

Det er uten videre klart at studentene i mindre grad enn andre unge eier egen bolig (se avsnitt 7.1) eller eier/disponerer bil (se tabell 7.5). Vanskeligere er det å avgjøre om de kommer bedre eller dårligere ut enn andre unge når det gjelder andre varige forbruksgoder.

Det er grunn til å tro at studentene har en høy andel med PC og CD-spiller sammenlignet med andre grupper. Mediebruksundersøkelsene viser at ungdom og personer med høy utdanning er de ivrigste brukerne (Vaage 1999). Studentene er unge med høy utdanning. Vi må derfor regne med at de er blant de ivrigste brukerne. Dermed er det også god grunn til å regne med at eierandelen er høy, sammenlignet med andre grupper.

Det er trolig først og fremst de som eier egen bolig, og i hvert fall ikke hybelboere, som investerer i møbler og hvitevarer. Siden andelen selveiere er lav og andelen hybelboere er høy blant studentene, må vi regne med at de ikke har investert i hvitevarer eller møbler i samme grad som andre unge.

8. Studiegjeld

Vi har sett at det er store forskjeller mellom studenters inntekter og deres økonomiske tilpasning i studietiden. Noen tar opp fullt studielån, og må kanskje også arbeide ved siden av for å greie seg. Andre er mer forsiktede med å ta opp lån. Ved eget arbeid, og kanskje også ved hjelp av støtte fra foreldre eller samboer/ektefelle, forsøker de å unngå studielån eller i hvert fall begrense det mest mulig (se kapittel 3 og 4).

I dette kapitlet skal vi undersøke hvilke konsekvenser disse forskjellene får. Hvem regner med å sitte igjen med høy gjeld etter endt studietid?

En av ti tar ikke opp studielån

På intervjutidspunktet (våren 1998) hadde studentene i gjennomsnitt 110 000 kroner i studiegjeld, og de regnet med at gjelden ville øke til 180 000 kroner før de ble ferdige. 11 prosent av studentene hadde på det tidspunktet ingen studiegjeld. De fleste av disse (9 prosentpoeng) regnet heller ikke med å ta opp lån i Lånekassen i løpet av studietiden. Det var først og fremst de eldste studentene som ikke hadde og ikke regnet med å få studiegjeld. 30 prosent av studentene i aldersgruppen 30 år og over hadde ikke lån i Lånekassen våren 1998. Like mange regnet med at de heller ikke ville ta opp lån i løpet av studietiden (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A28 og A29).

Mannlige studenter hadde noe høyere studiegjeld på intervjutidspunktet enn kvinnelige studenter. De regnet også med å ende opp med et større lån. Dette har nok sammenheng med at mennene gjerne velger de lengste studiene. Men kanskje har det også å gjøre med at en del kvinnelige studenter med ansvar for barn i noen grad forsørges av ektefelle/samboer eller av det offentlige (enslige forsørgere). Bare 3 prosent av enslige forsørgere og 7 prosent av gifte/samboende kvinnelige studenter med barn regnet med å ha over 300 000 kroner i studiegjeld etter endt studium. Dette er færre enn for andre grupper (se tabell 8.1).

Tabell 8.1. Andel studenter som ikke regner med å ha gjeld i Lånekassen etter endt studium og andel som regner med å ha en gjeld på 300 000 kroner eller mer i grupper, etter kjønn, familiefase og alder. 1998. Prosent

	Kvinner		Menn	
	Ingen gjeld	300 000 eller mer	Ingen gjeld	300 000 eller mer
Enslige under 25 år	5	15	5	14
Enslige 25 -29 år	2	19	4	20
Enslige forsørgere	19	3	:	:
Par uten barn	8	16	4	16
Par med barn	23	7	22	16

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Hjemmeboende studenter låner mindre enn de som har flyttet hjemmefra

Vi har tidligere sett (i avsnitt 3.2) at arbeid ved siden av studiene i stor grad er økonomisk motivert. En del studenter ønsker et større forbruk i løpet av studietiden enn støtten fra Lånekassen gir grunnlag for. Andre ønsker å unngå å ta opp fullt lån, slik at ikke tilbakebetaling av studielån skal bli en for tung byrde når studiene er over. Blant enslige studenter har tre av fire hjemmeboende (74 prosent) og 94 prosent av de borteboende studentene studiegjeld (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A75).

En del mottar imidlertid også mer støtte fra Lånekassen enn de bruker opp i løpet av studieåret. Blant de 79 prosent av studentene som hadde støtte fra Lånekassen som hovedinntektskilde eller viktigste biinntektskilde vårsemesteret 1998 (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A19), regnet en av fem med at de ikke ville bruke opp hele beløpet (Gulløy, Opdahl og Øyangen 1998). Dette gjelder først og fremst hjemmeboende studenter. Bare halvparten av de hjemmeboende studentene som mottok studielån våren 1998, regnet med å bruke opp hele beløpet. Fire av fem borteboende med lån svarte det samme (Lyngstad og Øyangen 1999: 59).

Mange par med høy bruttoinntekt har ikke studiegjeld

Mange samboende og gifte studenter med barn (23 prosent) har ikke studiegjeld (se tabell 19). I de fleste av disse tilfellene har heller ikke samboeren/ektefellen studiegjeld. I hvert femte par med barn (20 prosent) i utvalget har verken studenten som ble intervjuet, eller samboeren/ektefellen studiegjeld.

Det er først og fremst gifte/samboende studenter med høy brutto husholdningsinntekt som ikke har studiegjeld. 26 prosent av alle gifte/samboende studenter (både de med og de uten barn) med 300 000 kroner eller mer i brutto husholdningsinntekt, var i den situasjonen at verken de eller ektefellen/samboeren hadde studiegjeld. Blant de med mindre enn 200 000 kroner i brutto husholdningsinntekt, var bare 3 prosent i samme gunstige situasjon (Lyngstad og Øyangen 1999:32).

28 prosent av studentparene²⁴ i den eldste aldersgruppen hadde ingen studiegjeld, 4 prosent i den yngste gruppen. Andelen med stor studiegjeld var høyest i mellomgruppen (25 - 29 år). 23 prosent av disse studentparene hadde 400 000 kroner eller mer i studiegjeld (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A30). De har studert lenge nok til å ha akkumulert en betydelig gjeld, og ennå har ikke ektefellen/samboeren jobbet lenge nok til å få betalt særlig ned på sin del av gjelden.

En del av studentparene (36 prosent) har boliglån i tillegg til studielån. Bare 4 prosent er helt uten gjeld, det være seg studiegjeld eller boliggjeld. Over halvparten (52 prosent) har bare studielån, mens 7 prosent har bare boliglån. Det er først og fremst den eldste gruppen som har boliglån som eneste lån (19 prosent) og boliglån i kombinasjon med studielån (49 prosent) (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A31).

Studenter i storby låner mer enn de på mindre steder

I avsnitt 3.2 så vi at studenter på mindre tettsteder var mer avhengig av støtten fra Lånekassen enn studenter i storby. Likevel er det storbystudentene som har størst studiegjeld. Mens de regner med å ha nær 200 000 kroner i studiegjeld ved endt studium, regner studentene på mindre tettsteder med å ha vel 150 000 kroner i gjeld (Lyngstad og Øyangen 1999: tabell A29, jf. A28). Dette har nok sammenheng med at hovedtyngden av studenter i storby (63 prosent) studerer ved et universitet og dermed har relativt lang studietid sammenlignet med studenter ved statlige høyskoler, som utgjør 88 prosent av studentene på mindre tettsteder. Men kanskje er det også en indikasjon på at studenter i storby i større grad enn studenter på mindre steder må ta opp fullt studielån og arbeide ved siden av studiene for å klare sine utgifter?

²⁴ Med studentpar menes her et par der intervjuobjektet (IO) er student. Ektefelle/samboer kan også være student, men trenger ikke være det.

Referanser

Andersen, Arne (1996): Har utjevningen stoppet opp? *Samfunnsspeilet* 1996,1, Statistisk sentralbyrå.

Andersen, Arne (1998): Unge i boligmarkedet: Etablerer seg senere, men ikke dårligere, *Samfunnsspeilet* 1998, 4, Statistisk sentralbyrå.

Epland, Jon (1998): Inntekt etter skatt. Revisjon av inntektsregnskapet i inntekts- og formuesundersøkelsen for husholdninger, Notater 98/43, Statistisk sentralbyrå.

Epland, Jon (1999): Tillegg til Rapport 98/17: Endringer i fordelingen av husholdningsinntekt. 1986-1996, i Eva Birkeland (red.): Forskjeller i levekår. Hefte 1: Inntekt, Notater 99/32, Statistisk sentralbyrå.

Gulløy, Elisabeth, Stein Opdahl og Irene Øyangen (1998): Levekår og forbruk blant studenter 1998. Hovedresultater og dokumentasjon, Notater 98/79, Statistisk sentralbyrå.

Langsether, Åsmund (1993): *Arv, gaver og levekår*, INAS-rapport 93:4, Institutt for sosialforskning, Oslo.

Lyngstad, Jan og Kari-Mette Roalsø (1997): *Langtidsarbeidslediges inntekter og økonomiske levekår*, Rapporter 97/13, Statistisk sentralbyrå.

Lyngstad, Jan og Irene Øyangen (1999): *Sjung om studentens lykkelige dar. Studenters levekår 1998*, Rapporter 99/15, Statistisk sentralbyrå.

NOU (1996:13): *Offentlige overføringer til barnefamilie*, Barne- og familiedepartementet, Oslo: Akademika.

Sosial- og helsedepartementet (1998): Stønad til livsopphold, § 5-1, Rundskriv I-45/98.

Statistisk sentralbyrå (1975a): *Forbruksundersøkelse 1973*, NOS A 705.

Statistisk sentralbyrå (1975b): *Forbruksundersøkelse for skoleungdom og studenter 1973-1974*, NOS A 717.

Statistisk sentralbyrå (1976): *Forbruk blant skoleungdom og studenter 1973-1974*, Statistiske analyser nr. 25.

Statistisk sentralbyrå (1996): *Levekårsundersøkelsen 1995*, NOS C 301.

Statistisk sentralbyrå (1998): *Levekårsundersøkelsen, 1997. Boforhold, organisasjonsliv, fritid og vold i Ukens statistikk 23/98*.

St. meld. nr. 50 (1998-99): *Utjammingsmeldinga. Om fordeling av inntekt og levekår i Norge*, Sosial- og helsedepartementet.

Vaage, Odd Frank (1999): *Norsk mediebarometer 1998*, Statistiske analyser 31, Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg A

Inntektsopplysninger fra Inntektsregisteret 1997 for personer 20-34 år

Tabell A1. Andelen bosatte personer 20-34 år i desilgrupper for "disponibel inntekt", etter kjønn og sosio-økonomisk status. 1997. Andelen personer i ulike inntektsklasser

Desilgruppe	Alle	Kvinner					Menn				
		Alle	Studenter ¹	Yrkes-aktive ²	Trygdede ³	Andre	Alle	Studenter ¹	Yrkes-aktive ²	Trygdede ³	Andre
1	10	11,1	9,4	0,4	2,8	57,2	9,0	13,4	0,8	5,6	61,8
2	10	11,5	19,7	6,2	7,0	25,0	8,6	18,5	5,1	12,5	19,3
3	10	11,8	23,8	9,1	13,7	8,8	8,2	19,4	5,4	27,3	7,7
4	10	11,9	16,8	12,3	16,6	3,3	8,2	15,3	6,8	23,5	3,5
5	10	11,4	9,8	13,9	15,7	1,6	8,7	9,5	9,2	15,6	1,7
6	10	10,5	6,4	13,7	14,1	1,1	9,5	6,7	11,2	7,8	1,3
7	10	9,5	4,9	12,9	11,0	0,9	10,5	5,2	13,1	3,6	1,1
8	10	8,6	4,0	11,9	8,6	0,8	11,4	4,5	14,5	1,9	1,2
9	10	7,7	3,1	10,9	6,7	0,7	12,2	3,7	15,9	1,3	1,1
10	10	6,1	2,2	8,8	3,9	0,7	13,8	3,6	18,0	0,9	1,4
Alle	100	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1	99,8	100,0	100,0	100,1
Antall personer	976 087	478 867	79 188	286 123	37 539	76 017	497 220	66 994	362 479	16 733	51 014
Desilgrenseverdier											
1	52 926										
2	81 134										
3	99 216										
4	115 234										
5	129 772										
6	143 520										
7	157 619										
8	173 928										
9	199 091										

¹ Registrerte studenter. ² Ikke-studenter som har yrkesinntekt større enn pensjonsinntekt og minst like stor som minstepensjon for enslig fra folketrygda. ³ Ikke-studenter som hadde høyere skattbar inntekt fra folketrygda (pensjon, overgangstønnad, attføringspenger) enn yrkesinntekt.

Tabell A2. Inntektsregnskap for alle personer 20-34 år, etter kjønn og "sosio-økonomisk status". 1997. Kroner

	Alle	Kvinner					Menn				
		Alle	Studenter ¹	Yrkes-aktive ²	Trygdede ³	Andre	Alle	Studenter ¹	Yrkes-aktive ²	Trygdede ³	Andre
Yrkesinntekt	151 644	117 843	65 383	172 315	11 517	19 965	184 198	79 341	234 483	10 548	21 560
+ Kapitalinntekt	4 385	2 620	3 184	2 509	1 665	2 923	6 085	3 716	6 703	2 325	6 037
+ Skattepliktige overføringer	10 280	13 473	7 172	8 477	86 654	2 706	7 205	4 062	4 315	94 131	3 355
+ Skattefrie overføringer	12 314	17 438	16 880	12 530	38 549	26 066	7 379	11 745	4 393	15 806	20 098
= Samlet inntekt	178 623	151 374	92 620	195 832	138 386	51 659	204 867	98 864	249 894	122 811	51 049
- Skatt mv.	43 359	31 042	14 752	45 867	7 574	3 803	55 220	19 569	70 692	14 780	5 372
= Inntekt etter skatt	135 265	120 332	77 868	149 965	130 812	47 856	149 646	79 296	179 202	108 031	45 678
- Renter mv.	9 839	6 376	2 542	8 949	5 512	1 111	13 175	3 694	16 864	5102	2 063
= Inntekt etter skatt og renter	125 425	113 956	75 326	141 016	125 300	46 745	136 471	75 602	162 338	102 929	43 615
+ Studielån	5 731	3 082	27 188	1 077	1 566	6 193	5 237	27 452	872	619	8 591
= Disponibel inntekt	131 156	117 038	102 514	142 093	126 866	52 938	141 708	103 054	163 210	103 548	52 206
Enkeltkomponenter³											
Stipend	2 705	3 082	11 688	496	438	5 155	2 341	104 53	399	265	6 170
Barnetrygd	5 840	9 872	3 122	9 762	19 610	12 505	1 957	491	2 451	1 572	504
Bostøtte	243	379	193	113	3 269	149	111	33	32	1 711	247
Sosialhjelp	1 798	1 468	335	337	6 451	4 444	2 115	480	647	7 412	12 956
Hjelpestønad	70	66	16	9	731	8	74	19	8	1 922	13
Grunnstønad	151	159	115	91	957	66	144	99	74	2 116	58
Antall personer	976 087	478 867	79 188	286 123	37 539	76 017	497 220	66 994	362 479	16 733	51 014

¹ Registrerte studenter. ² Ikke-studenter som har yrkesinntekt større enn pensjonsinntekt og minst like stor som minstepensjon for enslig fra folketrygda. ³ Ikke-studenter som hadde høyere skattbar inntekt fra folketrygda (pensjon, overgangstønnad, attføringspenger) enn yrkesinntekt. ³ Inkludert i skattefrie overføringer.

Tabell A3. Andelen bosatte personer 20-34 år (eksklusive studenter¹) i ulike inntektsklasser for "disponibel inntekt", etter kjønn og alder. 1997. Prosent

Desilgruppe	Alle	Kvinner				Menn			
		Alle	20-24 år	25-29 år	30-34 år	Alle	20-24 år	25-29 år	30-34 år
1	9,8	11,4	18,4	9,7	8,8	8,3	18,3	5,4	4,3
2	8,4	9,8	17,6	8,2	6,6	7,0	14,6	5,1	3,8
3	7,9	9,5	14,9	8,9	6,6	6,5	11,1	5,7	4,2
4	8,9	11,0	14,6	11,4	8,4	7,0	10,1	6,8	5,2
5	10,1	11,7	12,7	13,1	9,8	8,5	10,2	9,0	7,0
6	10,6	11,4	8,9	13,6	10,8	9,9	9,4	11,2	9,1
7	10,9	10,4	5,8	12,1	11,7	11,3	8,6	13,2	11,4
8	11,0	9,5	3,8	10,0	12,4	12,5	7,6	14,5	13,9
9	11,2	8,6	2,4	8,1	12,9	13,6	6,2	15,2	16,8
10	11,3	6,8	1,1	5,0	12,1	15,4	3,9	13,9	24,3
Alle	100,1	100,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antall personer	829 905	399 679	95 977	146 455	157 247	430 226	109 734	153 306	167 186

¹ Registrerte studenter.

Tabell A4. Inntektsregnskap for personer 20-34 år (eksklusive studenter¹), etter kjønn og alder. 1997. Kroner

	Alle	Kvinner				Menn			
		Alle	20-24 år	25-29 år	30-34 år	Alle	20-24 år	25-29 år	30-34 år
Yrkesinntekt	165 712	128 236	89 904	133 986	146 277	200 526	127 003	205 264	244 439
+ Kapitalinntekt	4 554	2 509	1 045	2 333	3 566	6 454	1 391	4 783	11 308
+ Skattepliktige overføringer	11 079	14 722	10 938	14 936	16 833	7 695	6 918	7 510	8 373
+ Skattefrie overføringer	11 924	17 548	12 498	15 312	22 713	6 699	5 936	6 382	7 490
= Samlet inntekt	193 268	163 015	114 385	166 567	189 389	221 373	141 248	223 939	271 611
- Skatt mv.	48 009	34 270	21 931	35 738	40 433	60 772	33 584	60 540	78 830
= Inntekt etter skatt	145 259	128 745	92 454	130 828	148 956	160 601	107 665	163 399	192 781
- Renter mv.	11 032	7 135	2 717	7 785	9 227	14 651	4 720	14 918	20 925
= Inntekt etter skatt og renter	134 228	121 610	89 737	123 044	139 729	145 950	102 944	148 481	171 855
+ Studielån	1 931	2 096	5 826	1 542	334	1 777	4 312	1 581	294
= Disponibel inntekt	136 158	123 706	95 562	124 586	140 064	147 727	107 256	150 062	172 149
Enkeltkomponenter²									
Stipend	1 222	1 377	3 829	1 028	206	1 078	2 531	1 007	190
Barnetrygd	6 531	11 209	3 454	9 557	17 481	2 186	525	2 204	3 259
Bostøtte	264	416	296	426	480	123	74	110	168
Sosialhjelp	2 044	1 693	2 654	1 513	1 273	2 370	2 386	2 282	2 440
Hjelpestønad	80	76	89	64	80	83	106	75	75
Grunnstønad	159	168	151	153	191	151	151	140	161
Antall personer	829 905	399 679	95 977	146 455	157 247	430 226	109 734	153 306	167 186

¹ Registrerte studenter. ² Inkludert i skattefrie overføringer.

Vedlegg B

Inntektsopplysninger fra Inntektsregisteret 1997 for utvalget til Studenters levekår 1998

Tabell B1. Fordeling av studenter i desilgrupper for "disponibel inntekt", etter kjønn og alder. 1997. Prosent av personene i gruppen i vedkommende desilgruppe

	Alle	Kvinner				Menn			
		Alle	20-24 år	25-29 år	30 år og over	Alle	20-24 år	25-29 år	30 år og over
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Desilgruppe ¹									
1	13,1	12,6	16,1	6,5	8,9	13,9	19,0	8,0	6,2
2	21,4	21,8	26,2	18,5	11,3	21,0	25,9	15,0	14,8
3	22,8	24,3	29,6	23,6	8,2	20,6	21,8	22,2	11,4
4	17,1	15,1	14,4	18,2	13,8	19,8	18,2	24,5	14,9
5	9,0	8,2	6,0	10,9	12,2	10,0	8,1	13,2	10,5
6	5,2	5,4	3,5	8,0	8,5	5,0	2,9	7,1	8,9
7	3,7	4,2	2,2	6,1	8,1	3,1	1,9	2,8	9,4
8	3,1	3,2	1,1	2,7	10,8	3,1	1,5	3,8	8,3
9	3,0	3,7	0,5	4,0	13,8	1,9	0,6	2,7	5,8
10	1,5	1,4	0,5	1,6	4,4	1,6	0,3	0,8	9,9

¹ Desilgruppene baseres på fordelingen blant alle personer 20-34 år (inklusive studentene). Se vedlegg A, tabell A1.

Tabell B2. Inntektsregnskap for studenter, etter kjønn og alder. 1997. Kroner

Inntektsregnskap	Alle	Kvinner				Menn			
		Alle	20-24 år	25-29 år	30 år og over	Alle	20-24 år	25-29 år	30 år og over
Yrkesinntekt	54 192	50 745	41 727	54 148	75 802	59 044	43 308	65 975	112 555
+ Kapitalinntekt	3 856	2 972	1 404	6 500	3 701	5 101	7 236	1 957	3 791
+ Skattepliktige overføringer	7 444	9 086	2 629	8 634	30 594	5 132	1 640	4 211	23 652
+ Skattefrie overføringer	17 234	19 381	15 165	23 194	28 352	14 214	12 537	15 303	18 969
= Samlet inntekt	82 726	82 183	60 926	92 476	138 449	83 491	64 721	87 445	158 968
- Skatt etc.	12 367	11 003	6 945	12 775	21 980	14 286	9 059	14 657	37 281
= Inntekt etter skatt	70 360	71 181	53 980	79 702	116 470	69 204	55 662	72 788	121 687
- Renteutgifter etc.	2 106	1 858	474	2 154	5 980	2 456	614	2 958	9 552
= Inntekt etter skatt - renteutgifter	68 254	69 323	53 506	77 548	110 489	66 749	55 049	69 830	112 135
+ Studielån	29 314	27 771	31 334	29 241	14 396	31 485	33 036	33 016	20 234
= "Disponibel inntekt"	97 568	97 094	84 840	106 789	124 885	98 234	88 084	102 845	132 370
Enkeltkomponenter¹									
Stipend fra Lånekassen	12 624	12 731	13 525	15 066	7 272	12 473	12 245	13 935	9 571
Barnetrygd	2 802	4 384	581	4 770	16 250	575	63	594	2 874
Bostøtte	269	381	189	361	1 030	110	0	19	865
Sosialhjelp	409	145	98	257	158	782	125	550	4 420

¹ Inkludert i skattefrie overføringer.

Tabell B3. Fordeling av studenter i desilgrupper for "disponibel inntekt", etter kjønn og familiefase. 1997. Prosent av personene i gruppen i vedkommende desilgruppe

	Alle	Kvinner					Menn				
		Alle	Enslige	Enslige forsørgere	Par uten barn	Par med barn	Alle	Enslige	Enslige forsørgere	Par uten barn	Par med barn
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Desilgruppe ¹											
1	13,1	12,6	15,6	3,7	9,0	11,2	13,9	16,8	:	8,6	5,9
2	21,4	21,8	24,5	2,9	25,2	14,1	21,0	23,3	:	18,6	10,9
3	22,8	24,3	28,7	1,6	27,9	12,4	20,6	21,3	:	20,1	18,3
4	17,1	15,1	15,6	0,0	18,2	14,8	19,8	19,4	:	21,8	19,7
5	9,0	8,2	7,0	6,8	8,2	13,4	10,0	10,0	:	10,7	9,5
6	5,2	5,4	3,5	10,5	5,8	9,2	5,0	3,2	:	6,8	11,8
7	3,7	4,2	2,1	22,6	2,1	7,5	3,1	1,9	:	4,7	7,7
8	3,1	3,2	1,3	17,6	1,9	6,2	3,1	2,4	:	4,1	5,3
9	3,0	3,7	0,9	24,0	1,4	8,9	1,9	1,1	:	2,5	4,7
10	1,5	1,4	0,7	10,2	0,2	2,4	1,6	0,6	:	2,0	6,3

¹ Desilgruppene baseres på fordelingen blant alle personer 20-34 år (inklusive studentene). Se vedlegg A, tabell A1.

Tabell B4. Inntektsregnskap for studenter, etter kjønn og familiefase. 1997. Kroner

Inntektsregnskap	Alle		Kvinner				Menn				
	Alle	Enslige	Enslige forsørgere	Par uten barn	Par med barn	Alle	Enslige	Enslige forsørgere	Par uten barn	Par med barn	
Yrkesinntekt	54 192	50 745	48 602	29 755	55 099	59 950	59 044	49 789	:	68 155	100 944
+ Kapitalinntekt	3 856	2 972	2 096	590	6 407	1 619	5 101	1 969	:	16 230	2 934
+ Skattepliktige overføringer	7 444	9 086	2 710	77 308	3 224	13 438	5 132	2 887	:	4 709	18 637
+ Skattefrie overføringer	17 234	19 381	13 136	47 814	13 881	38 759	14 214	13 276	:	13 097	21 545
= Samlet inntekt	82 726	82 183	66 543	155 467	78 611	113 765	83 491	67 920	:	102 191	144 060
- Skatt etc.	12 367	11 003	9 275	7 850	13 069	15 145	14 286	10 185	:	19 353	30 722
= Inntekt etter skatt	70 360	71 181	56 142	147 617	65 541	98 620	69 204	57 735	:	82 838	113 338
- Renteutgifter etc.	2 106	1 858	1 126	7 105	1 230	3 328	2 456	1 257	:	3 188	8 451
= Inntekt etter skatt - renteutgifter	68 254	69 323	56 142	140 512	64 311	95 292	66 749	56 478	:	79 650	104 887
+ Studielån	29 314	27 771	30 498	16 860	31 330	16 876	31 485	32 384	:	33 222	22 526
= "Disponibel inntekt"	97 568	97 094	86 640	157 372	95 641	112 168	98 234	88 862	:	112 872	127 413
Enkeltkomponenter¹									:		
Stipend fra Lånekassen	12 624	12 731	12 583	3 486	13 563	15 675	12 473	12 469	:	12 452	12 935
Barnetrygd	2 802	4 384	81	25 522	68	17 945	575	15	:	0	4 673
Bostøtte	269	381	0	4 893	0	516	110	0	:	0	673
Sosialhjelp	409	145	121	894	59	65	782	628	:	616	2 108

¹ Inkludert i skattefrie overføringer.

Tabell B5. Fordeling av studenter i desilgrupper for "disponibel inntekt", etter kjønn og type bosted. 1997. Prosent av personene i gruppen i vedkommende desilgruppe

	Alle	Kvinner				Menn			
		Alle	Storby	Regionale sentra	Mindre tettsteder	Alle	Storby	Regionale sentra	Mindre tettsteder
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Desilgruppe ¹									
1	13,1	12,6	13,0	12,4	11,2	13,9	13,9	11,0	17,1
2	21,4	21,8	22,1	22,8	19,3	21,0	20,4	20,6	25,1
3	22,8	24,3	23,5	22,9	29,2	20,6	20,6	18,0	23,8
4	17,1	15,1	15,0	13,5	17,2	19,8	19,0	21,4	22,3
5	9,0	8,2	9,0	6,5	6,8	10,0	10,7	12,3	3,8
6	5,2	5,4	5,4	6,6	4,1	5,0	5,1	6,6	2,3
7	3,7	4,2	3,8	5,1	4,7	3,1	3,5	3,9	0,1
8	3,1	3,2	3,2	3,1	3,2	3,1	2,9	2,5	4,7
9	3,0	3,7	3,5	4,8	3,4	1,9	2,1	1,8	0,8
10	1,5	1,4	1,4	2,2	0,8	1,6	1,8	1,9	0,0

¹ Desilgruppene baseres på fordelingen blant alle personer 20-34 år (inklusive studentene). Se vedlegg A, tabell A1.

Tabell B6. Inntektsregnskap for studenter, etter kjønn og type bosted. 1997. Kroner

Inntektsregnskap	Alle	Kvinner				Menn			
		Alle	Storby	Tettbygd strøk	Spredtbygd strøk	Alle	Storby	Tettbygd strøk	Spredtbygd strøk
Yrkesinntekt	54 192	50 745	54 182	47 033	40 818	59 044	60 793	63 644	43 910
+ Kapitalinntekt	3 856	2 972	2 099	1 369	8 142	5 101	6 204	3 109	1 387
+ Skattepliktige overføringer	7 444	9 086	7 971	12 842	9 647	5 132	3 955	8 651	7 435
+ Skattefrie overføringer	17 234	19 381	18 271	21 345	21 789	14 214	14 121	15 235	13 508
= Samlet inntekt	82 726	82 183	82 524	82 589	80 396	83 491	85 073	90 639	66 240
- Skatt etc.	12 367	11 003	11 526	10 086	9 858	14 286	14 946	15 625	9 049
= Inntekt etter skatt	70 360	71 181	70 998	72 503	70 538	69 204	70 127	75 015	57 190
- Renteutgifter etc.	2 106	1 858	2 122	1 618	1 048	2 456	2 393	2 828	2 355
= Inntekt etter skatt - renteutgifter	68 254	69 323	68 876	70 884	69 490	66 749	67 734	72 187	54 835
+ Studielån	29 314	27 771	26 821	28 068	31 274	31 485	31 628	31 269	30 952
= "Disponibel inntekt"	97 568	97 094	95 697	98 953	100 764	98 234	99 362	103 456	85 787
Enkeltkomponenter¹									
Stipend fra Lånekassen	12 624	12 731	12 438	12 374	14 280	12 473	12 435	12 580	12 556
Barnetrygd	2 802	4 384	3 920	6 005	4 559	575	688	221	376
Bostøtte	269	381	337	422	517	110	94	277	0
Sosialhjelp	409	145	125	197	169	782	671	1 638	371

¹ Inkludert i skattefrie overføringer.

Definisjon av inntekt

Inntektsregnskapet i inntekts- og formuesundersøkelsen for husholdninger²⁵

1. Yrkesinntekt
 - Lønn (inklusive sykepenges)
 - Netto næringsinntekt (etter av- og nedskrivninger)
2. Kapitalinntekter
 - Brutto renteinntekt
 - Aksjeutbytte
 - Avkastning på livsforsikring
 - Netto realisasjonsgevinster (f.eks. aksjer, tomter, bolig)
 - Andre kapitalinntekter (f.eks. skattepliktige leieinntekter - underskudd/tap ved salg av egen bolig)
3. Overføringer
 - Skattepliktige
 - Ytelser fra folketrygden
 - Tjenestepensjon, livrente o.l.
 - Arbeidsledighetstrygd
 - Bidrag o.l.
 - Skattefrie
 - Barnetrygd
 - Bostøtte
 - Stipend
 - Forsørgerfradrag
 - Sosialhjelp
 - Grunn- og hjelpestønad
 - Fødselsengangsstønad
 - Andre (LTO-kode 916)
4. Samlet inntekt (1 + 2 + 3)
5. Sum utlignet skatt og andre negative overføringer
 - Utlignet skatt
 - Underholdsbidrag betalt
 - Obligatoriske forsikringspremier
6. Inntekt etter skatt (4 - 5)
7. Renteutgifter og boliginntekt
 - Gjeldsrenter
 - herav renter på studiegjeld
 - Boligselskapsutgift
 - + Ligningsmessig inntekt av egen bolig/fritidseiendom mv.
8. Inntekt etter skatt og renteutgifter (6 -7)

Inntektsbegrepene som nyttes

De inntektsbegrepene som nyttes i denne rapporten bygger i all hovedsak på de definisjonene som nyttes i inntekts- og formuesundersøkelsen for husholdninger (se ovenfor). Studentenes spesielle situasjon har imidlertid nødvendiggjort enkelte justeringer. Vi har innført et begrep "*disponibel inntekt*", der utbetalt studielån er lagt til inntekt etter skatt og renteutgifter. I teksten nyttes av og til betegnelsen "*disponibel inntekt (inklusive studielån)*" (se for eksempel tabell 3.1). "*Disponibel inntekt (eksklusive studielån)*" nyttes i stedet for betegnelsen "*Inntekt etter skatt og renteutgifter*" (se tabell 3.3). Betegnelsen "*bruttoinntekt*" brukes i teksten synonymt med summen av yrkesinntekt, kapitalinntekt og skattepliktige overføringer (eller: samlet inntekt fratrukket skattefrie overføringer) (se imidlertid note 13).

²⁵ Kilde: Epland (1998).

Tidligere utgitt på emneområdet

Previously issued on the subject

Norges offisielle statistikk (NOS)

C 301: Levekårsundersøkelsen 1995

A 717: Forbruksundersøkelse for skoleelever og studenter

Notater

98/79 Gulløy, E., S. Opdahl og I. Øyangen: Levekår og forbruk blant studenter 1998. Hovedresultater og dokumentasjon

Rapporter (RAPP)

99/15 Lyngstad, J. og I. Øyangen: Sjung om studentenes lykkelige dar. Studenters levekår 1998

Statistiske analyser (SA)

15 Roalsø, K.M. (1997): Ungdoms levekår i 1990-årene

22 Sosialt utsyn 1998

De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter

Recent publications in the series Reports

Merverdiavgift på 23 prosent kommer i tillegg til prisene i denne oversikten hvis ikke annet er oppgitt

99/12	A.S. Bye og K. Mork: Resultatkontroll jordbruk 1999: Jordbruk og miljø, med vekt på gjennomføring av tiltak mot forurensninger. 1999. 75s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4683-0	basert på forbruksundersøkelsen. 1999. 59s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4710-1
99/13	D. Juvkam: Historisk oversikt over kommune- og fylkesinndelingen. 1999. 90s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4684-9	99/23 T. Eika og K. Moum: Aktivitetsregulering eller stabil valutakurs: Om pengepolitikens rolle i den norske oljeøkonomien. 1999. 42s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4709-8
99/14	J.-A. Jørgensen, B. Strøm og T. Åvitsland: Effektive satser for næringsstøtte 1996. 1999. 51s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4685-7	99/24 T. Bye, J. Larsson og Ø. Døhl: Klimagasskvoter i kraftintensive næringer: Konsekvenser for utslipp av klimagasser, produksjon og sysselsetting. 1999. 34s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4719-5
99/15	J. Lyngstad og I. Øyangen: Sjung om studentens lykkelige dar: Studenters levekår 1998. 1999. 98s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4690-3	99/25 S. Todsen: Kvartalsvis nasjonalregnskap - dokumentasjon av beregningsopplegget. 1999. 81s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4720-9
99/16	B. Aardal, H. Valen og I. Opheim: Valgundersøkelsen 1997: Dokumentasjonsrapport. 1999. 109s. 165 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4699-7	99/26 B. Bye, E. Holmøy og B. Strøm: Virkninger på samfunnsøkonomisk effektivitet av en flat skattereform: Betydningen av generelle likevektseffekter. 1999. 40s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4721-7
99/17	A. Benedictow: Norsk eksport av metaller. 1999. 47s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4701-2	1999/27 H.K. Reppen og E. Rønning: Barnefamiliers tilsynsordninger, yrkesdeltakelse og bruk av kontantstøtte våren 1999: Kommentert tabellrapport. 1999. 132s. 165 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4726-8
99/18	F. Gundersen: Produksjon av svalbardstatistikk: Begrensninger og muligheter. 1999. 34s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4702-0	1999/28 A.K. Enge: Kvalitetsendring i byggearealstatistikken - årsaker og konsekvenser. 1999. 31s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4727-6
99/19	P. Rees, L. Østby, H. Durham og M. Kupiszewski: Internal Migration and Regional Population Dynamics in Europe: Norway Case Study. 1999. 60s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4703-9	1999/29 M.V. Dysterud, E. Engelen og P. Schøning: Tettstedsavgrensing og arealdekke innen tettsteder: Metode og resultater. 1999. 81s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4734-9
99/20	B.K. Wold og J. Grave: Poverty Alleviation Policy in Angola, Pursuing Equity and Efficiency. 1999. 94s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4704-7	1999/32 A. Bruvoll og K. Ibenholt: Framskrivning av avfallsmengder og miljøbelastninger knyttet til sluttbehandling av avfall. 1999. 34s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4740-3
99/21	T.N. Evensen: Turismens betydning for norsk økonomi: Satellittregnskap for turisme 1988-1995. 1999. 64s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4707-1	1999/33 J.-E. Lystad: Nordmenns ferievener 1998. 1999. 62s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4741-1
99/22	A.C. Bøeng og R. Nesbakken: Energibruk til stasjonære og mobile formål per husholdning 1993, 1994 og 1995: Gjennomsnittstall	1999/34 Ø. Andresen: Organisasjonsdeltakelse i Norge fra 1983 til 1997. 1999. 52s. ISBN 82-537-4743-8